

zeruko **ARGIA**

1976-Maiatza-16 - XXVI garren urtea 688 zenbakia

URUAK-ESTATUTOA
BAKEA

NORA BEGIRATZEN DUK GORRI?

MINA S.A.

**LURRAREN EMAITZAK!
LURRAREN OSASUNA!**

Chapin

Donostia

Donostia 19. Donostia 19. Donostia 19.

Ex. Markonak

Bai Ononak

Donostia 19. Donostia 19. Donostia 19.

FANDERIA

ERRETERI

JOSE ZINKUNEGIRIEN
OPTIKA DONOSTIA
UNIBERTAN TARTAN DUTIA

Donostia

Donostia

Donostia 19. Donostia 19. Donostia 19.

Donostia 19. Donostia 19. Donostia 19.

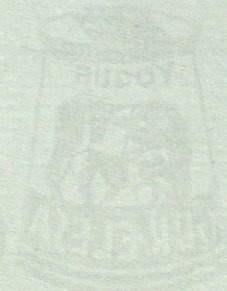
Donostia 19. Donostia 19. Donostia 19.

Donostia 19. Donostia 19. Donostia 19.

Donostia

YOGUR
GURFELA
COCOZKOMA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopetia

Getaria, 10 - Urrutizkifak: 41 77 51 - 42 27 00

DONOSTIA

ERAMAN-EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkifak: 421869 - 427726

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

Transportes **ankar** s. a.

ERAMAN-EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Iruten:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora Joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkifak: 552650 - 552654

Apartado 1381

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Olek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR'ek

sukeldian

**JOSE ZINKUNEGIREN
OPTIKA DONOSTIAN**

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

YOGUR

GURELESA

GOGOZKOENA

Nora begiratzten duk gorri?

Nora begiratzten duk gorri? Aurrera? Atzera? Ezkerrera? Eskuinera? Behera? Gora? Ipar aldera? Hego aldera?

Bakarrik eta urduri da gorri. Azkenetan da bere jatorria, bere askazia. Euskal Herriko behi gorria azkenetan da. Haragiz eta esnez ere iristen den behi gogorra izan baldin bada ere ez diogu eskerrik eman. Zainduz hobetzea eta ugaltzea baino errazagoa gertatu zaigu, dirudienez, kanpotik beste batzuk ekartzea.

Baserriaren irudi da bakarrik eta urduri den behi gorria. Ez daki zer egin. Haragitara ala esnetara jo, pinua sartu eta kalera aldegin, baserrian biziz lantegira lanera joan. Leku askotara begiratzten du baserritarrak: aurrera, atzera, gora, behera, ezkerre-ra, eskuinera, kalera, mendira...

Ez daki nora jo. Ez daki zein bideri heldu. Hartzen duena hartzen duela ez bait daki noraino eramango duen. Ilun du etorkizuna nekazariak.

Baina nekazariak bakarrik ez du ilun etorkizuna. Euskaldunon etorkizuna beltza da. Azaleko behi gorriaren jarrerak garbi adierazten du gure egoera. Buru-zut, erne, urduri, denera begira, borrokarako gertu.

Bizi-nahia ez da aski, ordea, bizirik irauteko. Bizitzeko behar den guztia egin behar da. Bizitza galtzeko arriskuaz jabetzea eta kezkatzea bada zerbait. Baina ez da nahikoa. Bizitza salbatzeko bideak egin behar dira.

Bidegintza honetan baldar antzean ari gara euskaldunok. Talde bakoitza leku desberdinean ari da haitzurrean. Haitz bizian joko duenik behar da. Lur bigunean diharduenari ez zaio muzin egin behar. Lurralde menditsu honetan, ordea, beharrezkoak ditugu zubiak eta tunelak egiten ari direnak ere. Denetarik behar dugu.

Baina haitz gogorrean zertarako ihardun madarikatzen, ordekatik datorren bideari erasteko moduan ari ez bagara? Eta irteerarik ez duen erreka zulora zertarako lur gozoan bidea ebaki? Zubia egiten ari diren edo mendia zulatzen ari diren lekura ebakitzea hobe dugu. Baita erreka ondoraino edo mendi hegaleraino bidea egingo dutenen parean zubia edo tunela egitea ere.

Bestela alferrik ari gara. Denbora galtzen. Batek egiten duen bidexka besteak egiten duenari elkartzeko moduan lan egiten ez baldin badugu, alferrik nekatzen ari gara. Hasitako bideak nonahi izango dira, baina azkeneraino eramango gaituen bide bat bera ere ez dugu izango.

Nora begiratzten duk, gorri? Hire lagunak egiten ari diren bidera ala urrutiagoko beste bide arrotzen batera? Gero eta bertago diren hire lagunak bidera ala bizia galduko duan beste batzuetara?

Hauzo-lanean bidegiten ari direnek ez dute leku berean iharduten. Zaharrak leku erosoagoan ari ohi dira, gazteak arriskutsuagoan. Umeak ere egin ohi du bere zerbitzua. Bakoitzak egin dezakeena arrastoari jarraituz egitea da beharrezkoa.

Frantziako Sozialista Alderdia

ZEINTZUK DIRA BERE BAZKIDE?

Frantziako Mitterranden Sozialista Alderdiak badu gure artean, ezker bide bat aukeratu nahi dutenen artean, halako eragin bat. Askorentzat nahiz eta eredu ez izan, gehienentzat alderdi horren bizia ikaspidetako egokia dela dudarik ez dago.

Horregatik, alderdi horren zenbait xehetasun adierazteari egokia deritzat. Xehetasun horiek mota askotariko daitezkeelarik nik soziologia arlokoet baka-rrik helduko diet. Izan ere hori bai da, nere ustez, alderdi baten eragilerik na- gusienetakoak. Zeintzuk diren, zer profesio duten t.a. jakiteak alderdi baten bi- zitzarako ikaragarritzko garrantzia du.

Baina egitura sozial hori adieraziko duten datoak arkitzea da zaila. Alderdi bat osatzen duten bazkide guziren datoak bilatzea zaila ez ezik ezinezkoa da. Nik hemen, besterik ezean, sozialista alderdi honek Grenoblen 1973. urtean egin zuen batzar nagusian izan ziren ordezkarietatik ateratako datoak eskaini- ko ditut. Baina, dato hauek, ordezkariet baka-rrik dagozkienak izan arren, na- hiko egokiak dira Mitterranden alderdi hau zer nolako den jakiteko.

GIZONEZKOEN ALDERDIA

Grenoblen bildu ziren ordezkarieta- tik 88 % gizonezkoak ziren. Gizonak ziren kargurik haundienak zituztenak ere. Gizonek markatzen dute alderdia- ren bidea. Beroiek egiten dute lanik gehiena ere. Gizonek, alderdiko lane- tan, emakumeek baino ordu gehiago sartzen dute. Alderdiko lanetan, hi- lean 20 ordu baino gehiago egiten du- ten gizonak 54,2 % dira; emakumeak 29,6 % besterik ez dira. Bi seksuen arteko aldea, beraz, haundia da. Eta oraindik pixka batean —nahiz eta emakume asko bazkidetzen ari— al- derdi hau, beste guziki bezala, gizo- nena izango da.

ALDERDI GAZTETUA

Konparabide bat egiteko, beste ga- railetako datoak ez eskaini arren, al- derdi hau, azkenaldi honetan, gaztetu egin dela dudarik ez dago. Gaztetz- e hau herri haundietako bazkideen era- ginari esker gertatu da batipat. Herri tiki eta nekazari herrietako zaharra- goak dira. Herri haundietan hedatze- rakoan, gazte jendea urreratu zaio, ba- tez ere.

Batzarrean bildu zirenak, urtez, ho- nela banatzen dira:

30 urte baino gazteagoak	31,2%
30 etik 39 arte	27,3%
40 tik 49 arte	22,8%
50 etik 59 arte	11,6%
60 urte baino zaharragoak	7,1%

Gaztea ez ezik berria ere bada al- derdi hau. 1973 urteko ordezkarieta- tik 61,7%k, hiru urte besterik ez zu- ten alderdiko bazkide bezala. Batzuk beste alderdietatik etorriak ziren, bai- na asko eta asko, alderdi batetik ba- rrena sekulan pasegabeak ordea. Jen- de gaztez eta berriz osatua dago, be- raz, alderdi hau.

LANGILE GUTIKOA

Azken bi hiru urte hautan langile gehiago urreratuko zitzaion noski, bai- na Grenobleko batzarrean ordezkari- tan langile guti nabaitzen da. Langile hitza aipatzerakoan zentzu xehe eta klasikoan erabiltzen dugu, gainera. Hemen ematen diren datoetan ere zentzu horretan erabilia dago.

Nekazariak	1,4%
Industrial-dendari	3,5%
Liberal profesioak	8,6%
Ingeniero eta goi koadroak	18,7%
Irakasleak (batxil-Uniber.)	18,8%
Erdiko koadroak	20,3%
Maixuak	6,1%
Enpleatuak	7,8%
Langileak	3,2%

Apaizgoa	0,3%
Ikasleak	7,8%
Erretiratu-besteak	3,5%

Zenbaitentzat harrigarria, baina uka ezinezko egia da hori: langileak 3,2% besterik ez dira. Nolabait esateko, be- heko jende guti dago: langile eta en- pleatuen artean 11,0% osatzen dute. Hori oso guti da.

Profesioz goi mailako jende asko ikusten da, berriz. Profesio liberaleta- tik hasirik Maixu bitartekoak biltzen baldin baditugu, batzarraren gehien- goa erraz osatzen dute: 66,4%. Jen- de hau da alderdia bestetatik be- reizi eta markatzen duena.

Bestalde, 54,6% eta dato hau ere interesgarria da, ordezkarietatik 54,6% unibertsitatetik paseak dira. Jende ikasia da beraz.

Dato hauek ikusirik bakoitzak bere ondorenak aterako ditu. Baina dato horiek ausnartzea denontzat komeni- garria da.

SINDIKATO OINARRIA

Europako beste zenbait sozial-demo- kratarekin konparatuz, Frantziako so- zialista alderdi honek ez du bere atze- tik edo bere ondoan sindikato indar- tsurik. Han eta hemen edo inon ez dira aurkitzen.

Sindikatu gabeak, hain zuzen, 32,1% dira. Eskuiko alderdi batetan horrela- ko zerbait gertatzeak ez gintuen ha- rrituko, baina sozialista alderdi bate- tan bere ordezkarietatik ia hirutatik bat sindikato batean sartu gabe iza- tea, guretzat, sinetsezinezko egia edo da.

CGT sindikatoa komunisten jokabi- deari itsatsiagoea ikusten den bezala, askorentzat CFDT sindikatoa sozialis- ta alderdiari lotua azaltzen da. Hori egia izatea daitekeena da baina or- dezkarrietatik 18,3% besterik ez dira CFDT-en sindikatuta daudenak. Gure artean komunistatzat jotzen den CGT sindikatoan bazkide diren sozialista badira ere 7,0%. Lehen ikusi dugun arabera, talde haundiena irakasle eta ikasleei dagokien sindikatu batetan aurkitzen da: 23,8% —FEN—. Sindi- kato mota honetan sozialistek indar haundia dute. Guretzat eskuikoa den sindikatoan ere badira sozialistak: FO. 9,6%. Beraz, sozialistak han eta hemen sarturik ikusten dira. Sakaba- natuta bezala aurkitzen dira. Sakaba- natze horrek bere ahulezia, nahasketa edo aberastasuna adierazten du. Nun- dik begiratzen den dago aldea.

Baina dena den, berezitasun horiek ikusirik, alderdi honetan joera bat bai- no gehiago izatea ez da harritzekoa, bidezkoa baizik. Baina hori ez da gaur hemen aztertuko dugun arazoa. Joera desberdin horiek azterketa sakonxa- goa eskatzen dute. Baina azterketa hori ezin daiteke egin, batere sakondu gabe hemen eskaini ditudan datoak aintzakotzat hartu gabe.

D. UNANUE

Frantzian komunistak

Frantzian, langileriaren diktadura arazoaz eztabaida ugaltzen ari da. Althusser, Komunista Alderdiaren bazkide izan arren, Alderdiaren erabakia gaitzetsiz mintzatu da. Filosofo marxista ezagun honen iritziauren aurka ere, berehala mintzatu da Lucien Sève Alderdiko beste teorikoa.

Lucien Sève honen ustez, klase borroka, estadia eta materia konzeptu marxistak diren bezala, langileriaren diktadura historiaren aldaketei loturik dagoen iritzi bat da. Beraz marxismoari uko egin gabe lasai baztar daiten gizon honen ustez langileriaren diktadura. Iritzi honi heltzen diotenek *taktikaz* huts haundia egiten omen dute.

Frantzia-Alemania, Giscard d'Estaing- Schmidt

Frantzia eta Alemania arteko harremanak ez dira eten, baina nolabaiteko bihurritze bat nabaitzen da. Izan ere Schmidt alemanak gaulismoa, salazarismoarekin eta frankismoarekin berdindu ez arren, pareko edo... egin bai du. Hori frantzesentzat gogorra izan da.

Chirac Frantziako lehen ministroak Schmidten esaldia burugabekeriatzat jo du, eta diplomazia mailan zenbait argibide eskatu ere eskatu du. Alemanentzat arazo honek garrantzia haundirik ez du. Europan, izan ere, Alemania da estaturik indartsuena. Beste estadeuek Alemanian atzetik dihardute.

Schmidtek esan duena, batipat, bere barrutirako esan du. Hauteskundeak galzorian aurkitzen da. Eta komunismoaren aurrean sozial demokrazia indartsu bat izateak dituen alderdi onak adierazi nahi izan zuen, alegia Alemanian komunistek zer eginik ez dutela sozial demokratik indartsuak direlako, hain zuzen. Horregatik Alemaniako herriak esker oneko izan behar du. Schmidtentzat garrantzitsuena hori zen, herria sozial demokraten mesedeaz jabetzea, alegia. Gaintontzekoa garrantzi gutiko gauza da.

Eliza eta marxista komunistak

Austriako Vienan mintzatu da Aita Santuaren sekretaritzako ordezkaria. Benellik Europako sartaldara begiratzat hitzegin du. Dudarik ez dago Italia zuela gogoan.

Kristau eta marxista-komunisten arteko konponketa, zaila ez ezik ezinezkoa ote den adierazi du. Sozialistekiko katolikoen harremanak ez ditu aipatu. Ez aipatzeak badu esanahirik. Vatikanoko buruzagiek, nonbait, begi onez ikusiko lukete kristau demokrata eta sozialisten arteko elkarteak.

Begi onez ikustea gauza bat da eta ahal izatea beste bat. Bide hori gaur egun, bai dela zaila! Eta zaila, batipat kristau demokraten erruz da, gainera. Erru horiek aztertzea egokiagoa izango zen Benellirentzat. Baina horrelakorik ez du egin. Ez da inolaz ere jatorra, erruen azterketarik egin gabe bide bat zeharo baztertzea. Politika arazoan, moral arrazoiak beharrezkoak baina ez nahikoak.

Viena eta gudu armak

Vienan bukatu da bilera. Ezer haundirik ez da erabaki. Bakoitzak bere aldetik jo du. Bakoitza esatean, batipat Ipar Amerika eta Rusia dira gogoan. Hauek baitira, izan ere, arazo honetaz hitza eta erabakia dutenak.

Gudu iskuluak urritu egin behar omen dira. Horretan zalantzarik ez dago. Noraino, nun eta zeinek urritu behar du? Rusiak eta Ipar Amerikak Europan dituzten nuklear harmak urritu behar baldin badira, zer gertatuko da Europa sartaldeko estadeuek dituzten harmez? Hauek lehenean jarraitu behar al dute? Hauek ere gutitu beharrenean arkituko al dira? Europaren defenza nun geldituko da?

Dena den, Europako Elkarte Ekonomikoa osatzen dutenek ezer guti esan dute. Esatekorik ere nonbait guti dute. Baina nuklear harmen urritze horrek, Europaren ahultzea dakarrela ere nahiko nabarmen dago.

Behin eta berriz Europaren ahulezia eta Europaren politika gabezia, plazan,

jende guziaren bistan geratzen da. Rusiak eta Ipar Amerikak ezarririk duten aginte bikoitz hori, puskatu ezinezko gauza dela dirudi.

Ikasleak Frantzian

Luzatzen ari da ikasleen arazoa. Luzatzat hori gobernuarentzat komenigarria da. Jendea nekatzen ari da. Examinak gainean dira. Egin diren eskeek soluziorik ez dutela dirudi. Ikasleak zatitzen ari dira. Zatiketa hori presan nahiz telebistan asko aipatzen da. Zatiketa hori sakontzea gobernuari komeni zaio. Zatituz gudua irabazten da.

Denetarik

—Crossland, Britaina Haundiko herbestera ministroa, Txinan da. Europako estudentzat Txina merkatu ederra bihurtzen ari da.

—Korzegako aintzindari ospetsuena den Simeoni jaunaren hauzia maiatzaren 17an izango da. Bonba lehertzeak azken egun hautan, ugaltu egin dira. Bi gertaeren arteko lotura aurki daiteke.

—Ipar Amerika eta Iraken arteko diplomazi etena laster konponduko omen da. Iraken, ezker izeneko gobernuak agintzen du.

—Argentinan militarrek gero eta gogorrago jokatzen ari dira.

—Alemania, egun hautan, aldizkariarik gabe aurkitzen da. Idazle eta gaintontzeko langileek lana utzi dute.

—Italian lur ikara ikaragarria izan da. Jende asko garbitu da eta milaka familia etxerik gabe geratu.

—Isabel Peron hauzitara eraman dute. Ezer garbirik aterako ote?

AHULEZIA

B. BAKAIKOA

Aurreko neure artikuluko batean libra esterlinaren krisiaz mintzatu nintzen. Gaur, bere beherakadaren historiari mintzatuko natzaizue, Lehen Munduko Gerraren ondorengo bilakaeraz. Horretarako, libra/dolarren arteko grafiko bat erabiliko dut.

1919.an Ingalaterrako Banku zentralak, garaile atera ziren erresumen batera, libarren paritatea ezarri zuen. Halaz guztiz ere, harreman internazionalak martxan jarri zirenean, libarren balioa beheraka hasi zen: 4,429 dolarretatik 3,661 dolarretaraino iristen zelarik hurrengo urtean libra bakoitza.

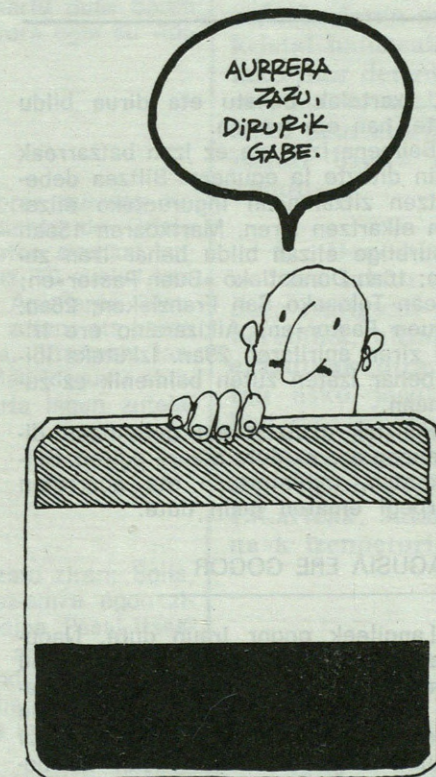
Gobernuaren politika guztia libra esterlinaren gerra aurreko balioa iristea izan zen; aitzina librak izan zuen prestijioa lortu nahi zuten gobernariak.

Gero, 1925.ean, libra «gold standard» deritzan sistemara itzuli zen berriro eta gerra aurreko neurrian jarri zen; libra bat 4,8665 dolarrekin edo 7,3222382 gramo urre finaz trukatu da, diruak berriro estabilitatea lortzen duelarik. Truke hau zelarik medio, libra gainbeheraturik egon zen, izan ere Britaina Handiko prezioak goitik hasi baitziren, bitartean, Frantziako frankoa eta Ipar Ameriketako dolarra behebaliatu geratzen zirelarik.

1925.eko paritate hau izateko, Britaina Handiko langileriak laneza ugari bere gain hartu behar izan zuen. Hori zela eta, 1926.ko langileriaren matxinada eta greba nagusia etorriko dira; Alderdi Laboristak eta «Langileriaren» sindikatoak erantzunik gabe utzi zuten altxaketa hau, normalean den bezala!

Urte hoiek pasa eta gero, libra esterlinari beste etsai batzu ateratzen hasi zitzaizkion: dolarra eta frankoa. Badirudi, Ingalaterrako inperioa ahultzen ari den gisa berean ari dela ekonomia eta dirua ere ahultzen. Bien bitartean, Ipar Ameriketako kapitalak munduan zehar zabaltzen hasten dira, bere inperioa finkatuz eta bere «balio-neurtzekoa» ere indartuz libra esterlinaren aurka.

Gerora, 1930.eko krisian, Ingalaterrako Banku zentralak neurri gorrak hartu behar izango ditu: hoietako bat interesaren taita igotzea izango da. Hori dela eta, «gold standard» sistematik irteten da, eta ez dira librak urreaz aldatuko bankuetan lehen egiten zen bezala.

«Gold standard»etik suspenditurik geratzen delarik, bere nibela iristen uzten zaio, 30 % debalutatuaz automatikoki; 3,372 dolarraz aldatzen da hilabete gutxi barru. Halere, handik hiru urte barru, berriro 5,154 dolarraz trukatu da.

1931. urtera arte, mundu guztiko aterriko komertzioa libraz ordaintzen zen eta horregatik esterlinaren eskualdea zen. Baina, behin hontaraz gero, libarren prestijioa eta eskualde hori galtzen hasten da; egun, oso murrizturik eta galdurik aurkitzen delarik. Azkenik, Commonwealth eskualdea izango da esterlinaren area hartuko duena.

Zenbait saio egiten da erresumen artean dirua estabilizatzeko baina 1934.urtera arte ez dute Ipar Ameriketarako dolarra estabilizatu, 59,06 % devaluatuaz gero. 1936. urtean, Britaina Handiak, Ipar Ameriketarako eta Frantziarako itun-akuerdo bat izenpetu dute beren dirua estabiliza dadin; akuerdo hontan beste nazio batzu ere laster sartuko dira. Akordio hau dela eta, erresuma batek bere dirua devaluatu nahi izanik, beste gobernuarekin hitzegin gabe, ez du horretarako ahalik izango.

Munduko Bigarren Gerra hasi zelarik, libra 4,687 dolarretatik 4,030 dolarretara jaitsi zen; horrela jarraitu da 1949.arte. Gerra hontan, diru aldaketak erabat kontrolaturik izango dira, eta gerra ondoren ere nahiko estabilitate izango du oraindik.

Berriz ere, libra devaluatua izango da 1949.urtean nahiz eta FMI-ren laguntza izan eta gobernuen esku egon neurri guztiekin estabilitatea lortzea. Garai hartan, 2,80 dolarraz trukatu da libra bakoitza eta horrela jarraitu da 1967. arte, 14,3 % devaluaturik geratzen delarik. Urte hortako azaroan Espainiako pezeta ere devaluatu izango da.

Hurrena, dolarrek urreaz konbertibilitatea galdu arte, 1971. eko abuztuan, librak estabilitatea edukiko du, baina geroztik zenbait gora-behera ukanen du. Behin libre-flotazioa uzten zaiolarik, 1972.eko ekainean, 2,57 dolarretatik bi dolarretara baino beherago jaitsiko da 1976. haseran.

Libarren erorikoa inperioa galtzearen ispilu ote da?

Valladolid-ekoak aspaldi hasi ziren. Maiatzaren 5ean sartu ziren lanera Arandakoak. Lasartekoak ere luzaro baino lehen sartuko direla dirudi.

Nahiz eta beste Herrietakoak lanean hasiak izan, eta nahiz eta Arandakoak sartzea erabaki, Lasartekoak, maiatzaren 6an egindako batzarrean, ez sartzea erabaki zuten. 2.045 langilek huelgari jarraitzea erabaki zuten: 84k lanean hasia: 17k ez zuten iritzirik eman.

Halere lanean laster hasiko ote diren susmoa dugu. Lanean hasteko moduak egingo dituen bitarteko bat izendatuko dela Madrilen dirudi.

LANGILEEN BATASUNA

Borrokaldirik honetan batasun haundi bat lortu dute Michelin-go langileek. Nazio askotako zabalduak eta kokaturik den lantegi bati nazio askotako langileek egin diote borroka. Otsailaren 2an kalera irten ziren Valladolid-ekoekin, Arandakoak eta Lasartekoak elkartu ziren.

Martxoaren 18an Clermont-Ferrand-eko 10.000 langileak 4 orduko lan-uztea egin zuten. Frantziaren Michelin-ek dituen beste lantegietan beste 10.000 langilek 3 orduko egin zuten. Italian 15.000 langilek orduterdiko geldialdia egin zuten.

80.000 orduko lana galdu zuen gutxi gorabehera Michelin-ek Frantziaren eta Italian.

Lantegi bakoitzeko langileek batzarrare asko egin dute. Lanean hasi edo ez hasi erabakitzen zen egunean ia langile denak bildu ohi ziren. Lantegi bakoiteko eta besteko langileek ere harreman asko izan dute elkarrekin.

Batasun hau lortzea izan da huelgaren fruituetako bat.

BORROKAN ETA IRAUTEN IKASI DUTE

Hiru hilabeteko borroka luzea da, sinestezinezkoa. Halere iraun egin dute. Huelgaren berri eman diote herriari. Huelga honetaz mintzatzea behartu gaituzte.

Egunkarietara eta astekarietara beti agertu da zerbait borroka honetaz. Michelin-go nagusiek behin baino gehiagotan idatziz erantzun behar izan dute beren izen onari eustearren.

Michelin-go nagusi eta langileen arteko tirabira honetaz herria ahantz ez zedin kazetariekin elkarriketa bat baino gehiago izan dute. Idatzi bat baino gehiago bidali dute egunkarietara. Apirilaren 6an Arandako 8 langilek gose-huelgari ekin zioten, Madrilen go eliza batean sarturik, hizpide deigarri eta osasungarri honi eustearren.

Eranskailuak atera eta eraman dituzte soineko jantzietan. Jaialdiak antola-

MICHELIN LANERA BIDEAN

IRASTORTZA

tu, txartelak banatu eta dirua bildu dute, han eta hemen.

Baimena izan ala ez izan batzarreak egin dituzte ia egunero. Biltzea debekatzen zitzaizenean inguruetakoz elizetan elkartzen ziren. Martxoaren 15ean Usurbilgo elizan bildu behar izan zuten; 16an Donostiako «Buen Pastor»-en; 24ean Tolosako San Franziskon; 26an, «Buen Pastor»-en; Alkizaraino ere iritsi ziren apirilaren 29an. Izkutuka ibili behar izaten zuten baimenik ez zutenean.

Poliziak uxatzen eta detenitzen dituztenean ere ez dute atzera egiten. Sindikatuan, ministerioan eta abarretan aurpegi ematen jakin dute.

NAGUSIA ERE GOGOR

Langileek gogor iraun dute. Nagusia, ordea, ez da bigunagoa izan. 50 eguneko huelgaren ondoren lanean hasi ziren Valladolid-ekoak, martxoaren 24ean. 31 langile kalera botata utzi zituzten nagusiak. Arandakoan 23 bo-

tata eta 109 lan-ituna hautsita geratu ziren. Aurrenekoetatik 3 hartuak ditu, bigarrenagoetatik 60. Zenbat hartuko ote ditu?

Egunkarietara argitara eman dituen gutun irekiez aparte langile bakoitzari hamarren bat eskutitz idatzi dizkio Michelin-ek. Honako arrazoak hauek erabili ditu: «La huelga es ilegal»; «se está comprometiendo el futuro de la Empresa y sus trabajadores»; «los trabajadores han de reflexionar sobre las repercusiones de la huelga para ellos y sus familias»; «la mayoría de trabajadores está coaccionada por un grupo de agitadores perteneciente a ciertas organizaciones»; «los trabajadores deben sobreponerse al temor y entrar a trabajar...».

Nagusiak ez du behin ere bururik makurtu eta ez du elkarriketarik onartu. «Has zaitezte lanean, gero konpunduko gara» izan da erantzun bakarra.

BUKAERA

Bitarteko baten bidez amaitu da Arandako huelga, gaizki ala ondo. Lasartekoa ere hala bukatu dela esan daiteke. Nagusiak ez du bitartekorik onartu nahi. Bakarren batzuk kalean utzia bitartekotza egiten baldin bada saldukeria bat bezala hartuko dute langileek.

Bi bultzaizko eman daitezke honelakorik gerta ez dadin. 1) Gobernuan; 2) beste erresumetako langileegan.

Ez dirudi beste erresumetako langileak huelga luze batera behartu daitezkeenik. Gobernuak ere langileen eragina bezain haundia jasoko du nagusien aldeko eragina.

Nola bukatuko ote da Lasarteko Michelin-go hauzi hau?

Talleres Biespa Terrorismoaren aurka

Pasai S. Pedroko Trintxerpe hauzoan, kokatua dagoen lantegi honek daraman problematika sakona, ondo jabetu da inguruko irakurlea, batez ere euskal langile borrokalaria. Halabaina, egin dezagun historia labur bat.

1975garrengo Irailaren 15ean, hasi ziren lantegi honetako langileen arazoak eta buruhaustek; izan ere, egun honetan eskuratu bai zuten «Expediente de Crisis Parcial» delakoa, nagusiek. Hemendik aurrera, egun arte, lantegi honetako langileek, hilean 15 egun, lanegin dute.

Aurtengo Urtarrila arte, soldata osoa jaso dute langileek; baina, Otsailatik aurrera, erdixka hartu dute beren jorna. Hala eta guziz, zirriki-zarraka, aurrera egin du Apirilaren 29ra arte.

LANTEGIAN ENTZERRATUAK

Egun horretan, nagusiek, Lan Inspektorea aurrean zutelarik, ixteko asmoa zutela eta «Expediente de Crisis Total» delakoa eskatua zutela, adierazi zieten sindikal langile arduradunei. Erabaki honen bidez beraz, 70 euskal langile familia, kale gorrian geratzen ziren. Apirilaren 29an, 15 langilek; lantegian entzerratzea erabaki zuten; eta beste 25ek, egunez, itzal eta babesa eskeintzea. Bitartean, langileen artean aukeratutako bi arduradun, Madrideruntz abiatu ziren, Gipuzkoako U.T.T.-ko Lehendakaria lagun zutelarik.

MADRIDEKO AGINTARIEKIN

Madriden, Espainako agintariekin mintzatu ziren: Solis, Pita da Veiga eta beste batzuekin, aurrez-aurre egon ziren. **Biespa** lantegiaren problematika ez baina, Pasai itsas-bazterreko krisi larria adierazi zieten argi eta garbi. **Biespa** izan bada, zioten langileek, lehendabizi erori eta suntsitu dena, atzetik eta denbora gutxi barru, beste zenbaitek ere lur joko du. Neurriak, ahalik eta laisterren hartu behar zutela.

Hitz hutsak izan ziren agintarien erantzunak: «Ondo jabetzen eta konprenditzen zutela arazoa; baina, egun, Estaduak, mila zulo ekonomiku badituela estaltzeko eta **Biespakoa** (eta Pasaiakoa) txikienetako bat zela. Levante, aldean esaterako, buruhauste gogorra dutela eta hemengoa baino guztiz inportanteagoa».

LANGILE HAUEKIN ESKERTZA

Maiatzaren 6an, beren lankide arduradunen ahotik, Madrideko agintarien iritziak entzun ondoren, entzerratzeari utzi zioten. Alferrik zen dena; eta 70 euskal langile familia, lanik gabe gelditu dira. Umezurtz, kale gorrian!

Ai arraiola!, esaten zigun lantegi honetako langile batek, nun gelditzen dira, agintari hauen ahotik mila aldiz entzundako «oihu eta karraxi sozialak» langileriaren alde!

Biespa lantegiak berea egin du eta beste batzuk lur joko duten, bildur da jendea. Benetan problema garratza, inguru honetan lanegiten dugun langileontzat.

Amaitzeko, langile hauek, bere eskerrona agertu nahi diete Trintxerpeko herritarrei, entzerratuak egon diren egun hoietan, jaso duten laguntzagatik.

IÑALURRETA

● Liburu saltzaileek egin zuten oraindik orain beren protesta. Liburu denda asko txikitu da han eta hemen. Saltzaileak eta erosleak duen eskubide baten aurka jokatzea da hori.

● Geroztik komertzianteen elkarteak salatu du gauza bera. «Azken aldi hontan, gure probintziako komertzio etxe sail bat eskubi muturreko zenbait talde ezagunen (G.C.R., A.T.E., F.A.S., P.E.N.S....) indarkeriaren ondorenak jasaten ari da: mehatxuak, kristal haustek... Orain arte ez dugu entzun haue-tako inor detenitua izan denik. ELKARTE S.A.k, komertzianteen elkarte denez, basatikeria hauen aurkako protestarik gogorrena egin nahi du eta etorki-zunari begira dugun beldurra herriaren aurrean azaldu».

● Donostiako Antiguako bost elkartek ere gauza bera salatu dute. Mehatxu eta txikizio asko egin dute Antiguan lehen aipatu talde hoiek: tabernak, berebilak, elizako gelak, eta abar pikardia franko ezagutuak dira. Urrutizkenez eta eskutitzez mehatxu asko jasotzen du jendeak. Jendea beldurrez bizi da.

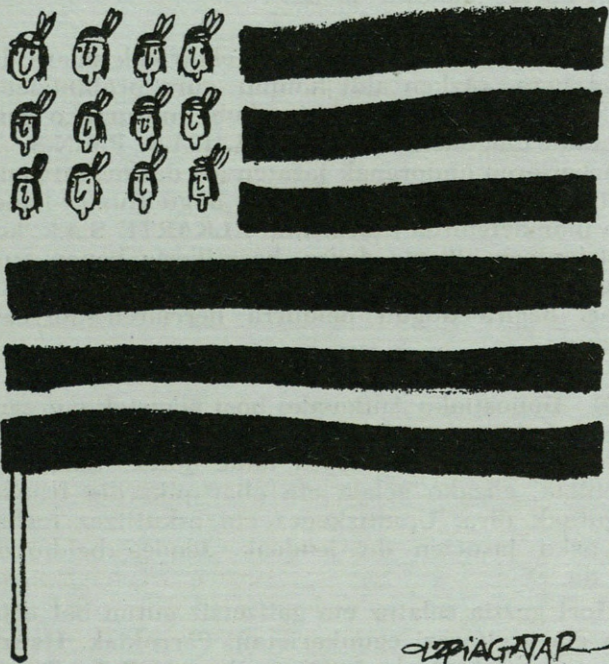
Hori guztia salatuz eta gaitzetsiz gutun bat egin dute eta argitarazi egunkarietan, Parrokiak, Hauzo Elkarteak, Jakintzak, Istingorrak eta «Peña Taurina»k izenpeturik.

Beregaintasuna

Estatu Batuetan

AMUNSA

Datorren uztailaren 4ean, berrehun urte beteko dira USAk bere bereingatasuna (esan nahi bait da Ingalaterraren kolonia izatea uztea) lortu zuenetik.

Bigarren mende burua dela eta, nola gobernuak hala Elizak jai handiak egin nahi dituzte. Eta azken urteotan eginik ere bada gertuenerik frango.

Besteren artean aurten ospatuko da «amerikar beregaintasunaren sehaska» izan zen hirian, Filadelfian, 41. batzarre eukaristiko internazionala.

Ospakuntza horiek guztiak, alabaina, berotasun handirik gabe hartzen ditu, omen, jendeak: nola herri mailako ospakuntzak hala Eliza mailakoak.

Gazteek, batez ere, aukera hortaz baliatu nahi dute amerikar sozial eta politiko sistemaren aurka agertzeko. Ezin irentsi dute mendeburu honen ospakuntza amerikar bizitza politikoari ilegalitatea eta usteldura alde guztietatik darizkion une hontan; hor bait dira C.I.A. eta F.B.I. eta beste horrelako hainbat ihardunibide kaxkar eta kokkor.

Intelektualen artean, berriz, mendeburu hontarako egin diren kondaira moduak gutxiesten dira; beregaintasun gudeko kondaira urrezaturik aurkezten dela bait diote. Dena arrosa koloreko izan bait litzan.

Eliz mailan ere kritika gogorak egin zaizkie apezpikuei.

Egozten zale, batipat, gertatutzen ari diren ospakuntza jenderik ukakorrenarentzat harma bat bilakatzeko modukoa dela; jenderik negatibuen baliatuko dela ospakuntza molde hortaz.

Aitzitik, 77 urteko emakume batek, «Langile katoliko Mugimendu»aren fundatzaileak haxe eskatzen zuen apezpikuek antolatu batzarre batetan, joan den abenduaren 6an: «damutasunak» behar lukeela izan bigarren mendeburu hontako slogana. «Azter zuen finantz problemak —zioen—, azter zuen kartera, azter guztia irabaziarri begira jarria du zuen bizitza; azter zein ondorio dakartzan famili bizitzarako txaboletako bizitzak. Pentsa arratoi... artean bizi den jende hotaz... Pentsa gartzeletan, lanezean; pentsa mixeriaren, etsimenduaren, bizioaren iturri den orotan...».

Eta jarraitzen da aipatu adineko emakumea: nazio guztia beharko luke ahalegindu gogozko pobretasuna bizitzen, bakearen aldeko mugimenduari laguntzen, berezko aberastasunak alferrik honda ez daitezen; hitz batez, «ona izateko erraztasuna eman lezakeen gizarte molde bat egiten».

Eta bazkideek gogotik txalotu zuten.

Baina, aisagoa da esku-zarta beroak jotzea, ez eta «gogozko pobretasuna» bizitzea.

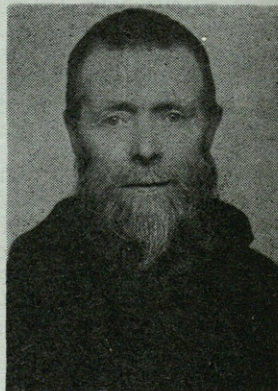
Funtsezkoa, haatik, azken hau izaki. Nola beregaintasunaren bigarren mendemuga ospatzen duen USAn, hala Foruen azken hondarren gaitzearen lehenengo mendeburu «ospatzen» duen Euskal Herrian. Pobretasunak burutzen ahal bait du beregaintasuna eta askatasuna eta herritasuna eta...

Diego Zubillaga hil da

Gaur egunean Zeruko Argian lanean ari garenok ezin dezakegu aipatu gabe utz Diego Zubillaga anaia, kaputxinoa. Izan ere, Zeruko Argia zabaltzen asko egina baita. 1919 urtean Intzako A. Damasok Zeruko Argia sortu eta argitara zuenean, Diego anaia baldin zuen etxez etxe, baserriz baserri Bizkaia, Gipuzkoa eta Napor mendietan.

Diego anaia, Bedaioko Abatxe Zaharrean 1894eko urtean jaio zen. 1920an kaputxino egin zen, eta larogeta bi urte dituelarik Errenteriko kaputxinoen etxean hil da. Goiko Jaiak emango dio merezi izan duen saria. G. B.

Zeruko Argiaren alde egin zituen lanak aipatu nahi ditugu eta eskertu. Inork ezin dezake neurtu, berak eta bere anaia Faustinek (hau ere kaputxinoa) egin duen lana Zeruko Argia

Euskal Herrian zabaltzeko.

Diego anaia euskaltzale porrokatua zen. Idatzi ere zerbait idatzi zuen. Euskara, ama bezala maite zuen. Gaur egunean gertatzen ari diren aldaketak onartzen ez bazituen ere, zalan-tzarik gabe uste zuen, euskarak iraungo zuela, euskaldunak zen baitartean.

Zeruko Aitak emango dio merezi duen saria. G. B.

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner
donostia

☎ 41 22 72

Nahaste-borraste haundiak izango dira lurrean azken egunetan, zioen Kristok. Hemen dago Kristo, oihu egingo dute gezurrezko Igerle batzuek: ez, hemen zegok, bes-teen erantzuna.

Azken egunetan bizi garena dirudi, une batzuetan. Hainbestekoa da, izan ere, gure nahasmendua... «Hemen dago Kristo», diote Herri askatasunean gerrillero diren kristauak. Gezurra diozue, hots dagite Kristo Erregeren Guerrilleroek. Gurea baizik ez duk Kristo. Eta... Bi ertz eta izkiña hauen artean, zenbat pentsaera, zenbat jokabide!

Nun dago Kristo? Nun bizi zara? Ez dugu formula matematikorik. Ibiliz-ibiliz arki daitake Kristo.

—oOo—

Jesus, nun bizi zara? Lehen erantzuna guztiz duzu erraza: «Sakramentuetan, Jainko Hitzean eta Otoitzean duzu Kristo». Sakramentuetan eta Jainko Hitzean badago Kristo, behar beharrezkoak ditugu Elizan Sakramentuak eman eta Berri Ona zabaltzea. Hemen dator korapilloa: zer lehenbizi? Zein axola haundiagokoa? Ebanjelizatze alde-
tik ekin, edota Sakramentuekin has? Zein axola haundiagokoa: Lehenbizi Ebanjelizatzeari heldu eta gerorako Sakramentu ematea utzi? Bien artean, zer tarte behar ordea? Beti eta egoera guzietan haurrak bataiatu behar dira? Edota haurren bataioa atzera ote daiteke?

Era batekoa edo bestekoa izan erantzuna, neurri berean, desberdiña izango da Elizaren irudi eta arpegia.

Eliza barruan, pentsaera oso desberdiñeko gizon on eta jakintsuak arkituko dituzu. Nun dago egia? Zer egin? Zein bide aukera? Nun bizi zara, Jesus? Berriro diotsut: Ez duzu aukera bide jakin-
korik; har daitekeen erabakia ezin izan jakin-jakinakoa; ezin izan ma-tematikoa.

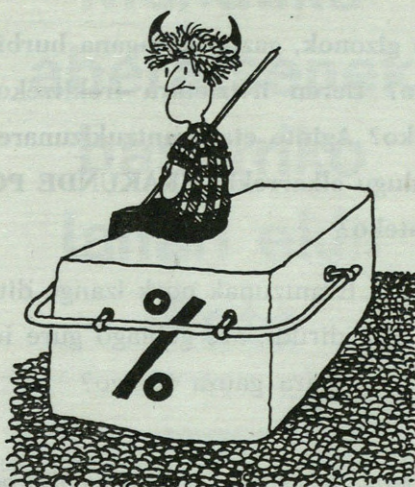
—oOo—

Jesus, nun bizi zara? Gizon gu-
ziengan dugu Kristo. Hauei egiten diezuna neri egiten didazue. Gose nintzen eta jaten eman zenidaten. Gizon anaietan bizi da Kristo. Gi-
zona maite ezik, ezin maita Kris-
to. Gizon eta Jesusenganako mai-
tasuna, bat gertatzen dira.

Gizon anaia batzuek ordea bizi-
ki markatzen dute Jesusen arpe-
gia: behartsu, baztertuek, gaixo,
zapalduak, herbestetuek. Hauek be-

NUN BIZI ZARA?

(II)

reziki egiten dute Kristoren arpe-
gia; ez noski bestek baino hobeak
direlako, baizik bere erruki eta on-
ginaiez bereziki babestu nahi izan
dituelako. Ez ahaztu, beraz, lur
jota dagoen jendeetan dagoela ba-
tipat Jesus eta zuzengabekeria eta
desberdintasun izugarri betetako
gizartean, batez ere, arkitzen dela
Jesus.

Horregatik, Elizatik urrun dabil-
tzan gizonengan, Reboluzio egile
artean, Jainkoagan sinesten ez du-
ten jendeetan arki daitake Jesus;
uste gabetan Jesusen alde burru-
katzen dira, berak askatu nahi du-
ten gizonengan baitago Kristo.

Hemen dugu berriro korapilloa:
gizonengan Jesus maite ahal izat-
eko, Zer bideri heldu? Goseak, ez
jakinak, zuzengabekeria bizi di-
ren jendeetan, Kristo dugu sufri-
kari. Nundik jo egoera izugarri hor-
tatik Jesus askatzeko? Gerrillero
gure buruak bihurtu, eta harmak
eskuetan ditugula matxinada gogo-
rrean Kristo askatu? Helder Cama-
ra, Lutero King eta Gandhiren an-
tzera odol ixurtzerik gabeko rebo-
luzioa egin? Sozialismo batera
mundua erakarriaz, Kristo maitatu?
Gaurko egitura kapitalistak guztiz
aldatu gabe, ondasunak zuzenago
banatuaz, Ebanjelioko berdintasu-
nera gizartea eramanez?

Nun bizi zara, Kristo? Bide as-
ko; aukeratu egin behar. Bakoitza-
ren ezaugarriak (Signos persona-
les) senti genitzake geure baitan;
eguneroko gertakizunetan, herio-
tza berri, irakurgai bat izan daitez-
ke Izpirituak gu bultzatzeko auke-
ramen batera; Kristogana joateko

personalki jasotzen ditugun dohai
bereziak gerta daitezke.

Aukerarena egiterakoan, gaur-
ko aztarren-ezaugarriei (Signo de
los tiempos) begira bizi behar du-
gu. Kondaira barruan bizi gara.
Gaur eguneko kristauak gara; gaur-
ko egoerak eskakizun eta exigen-
tzia bereziak ditu. Esijentzia hauek
ezagutzen ahalegindu behar dugu.
Gaur eguneko zantzu, aztarren eta
seinaleak hauek izan daitazke: el-
karrekiko senidetasun egarri haun-
diagoa. Elkarrekin elkartu eta el-
karrekin mintzatzeko gogo bizi-
agoa. Zuzengabekeria eta zapalke-
tak, inoiz baino gehiago gaurko
egunetan gaitzetsi eta kondena-
tzea. Gizarte anaiakor eta jatorra-
goko batean bizi nahi izatea. Gaur
eguneko munduaren baloreak ditu-
gu hauek. Gizarteko balore hauek
gustiz bat datoz Ebanjelioarekin;
Balore hauek Elizak beretzat onar-
tzen dituen neurrian, bikiñago eta
oparagoa izango da Eliz Bizitza.
Munduko balore hauek baztertzea,
Kristo arkitzeko bideari, oztopo eta
eragozpenak jartzea baizik ez litza-
teke.

Aukeramen-opzio batzuk guztiz
haserre daude Ebanjelioarekin.
Ebanjelioaz zer ikusirik ez duen
aukera anitz egiten da gure artean:
Diplomaziari, lasai bizitzeari, arris-
kuari ihes egiteari, Eliz haundita-
sun eta Triunfalismoari, Eliz priba-
lejoak zaitu eta babestuko dituen
politikari, gauza hauek begira egin-
dako opzio-aukeramena oso oker
egitiñakoa da; ez da bide zuzena
Kristo gizonengan arkitzeko; ozto-
po eta traba baizik ez lirateke.

Kristau bizitza ez da ideologia
bat; ez eta legeak betetzeko etika
bat ere. Munduan eta gaur egune-
ko kondairan, present dagoen Kris-
tori jarraitzea da, kristau bizitza.
Kistori jarraitzerakoan, ezin dai-
teke guzia zahar edo guzia berri
izan. Israel, Jesus eta Eliz kondai-
ra hor ditugu beren santu eta be-
katariekin. Gure artean bizi da
Kristo; batzuetan illunpean, izku-
tuan, hodei artean, baiña beti dago
gizonengan. Kistori jarraitzeko
Ebanjelioari buruz gogarte-reflexio
sendoak egin behar ditugu eta gu
bizi garen garaiko exijentziei lei-
halki erantzun.

Maixu, nun bizi zara? Jesusek,
ez zuen erantzun, horrelako etxe
eta herrian bizi naiz. Bidean jar-
tzeko gonbita egin zigun: ZATOZ-
TE ETA IKUSIKO DUZUE.

AROSTEGI

BULEBAR IREKIA

Zer egin dugu geure belaunaldiko gizonok, gazteriarengana hurbiltzeko, elkarri ulertzen ahalegintzeko? Beren iritzietara irekitzeko? Geure ekintza berenarekin bateratzeko? Aginte eta erantzukizunaren ateak, garaiz, eskaintzeko? Zer egin dugu elkarrekin **ERAKUNDE POLITIKO BAKAR BAT** sortu ahal izateko?

Galderak Telesforo Monzonenak dira. Erantzunak nork izango ditu bereak. Baina zerbait egiteko ordua dela dirudi, are gehiago gure inguruan jendea biltzen ari delarik. Ez ote gara gauza izango?

Frente bateratu bat ez bada posible (ikusten eta entzuten dugunez, zoritarrez horixe dirudi), gutienez, nor bere aldetik, euskal eskuin eta euskal ezker bateratu batzuetara iritsi behar genuke.

Hor ari da euskal ezker ezin elkarturik. Dela Ezker Berria, direla Eladioak, dela EHAS eta LAIA, noiz musuka, noiz muturka. Aipatutako bi azken hioen artean zerbait ganorazkorik egin nahi duenik bada. Bestalde, orain dagoenik ez balego bezala, bada euskal alderdi sozialista berri bat goitik behera sortu nahi duenik ere. Ideia ez da txarra, eta beharra ere ez txikia. Hala ere, orain dauden mugimenduak puntu batzutan bateratzea ez ote litzateke errazagoa izango, oraindik berririk sortu gabe?

Teoriaz euskal eskuinean ez dago horrelako problemarik, bat bakarra baita. Praktikan agian larriago, euskal ezker ez bezala, eskuina —elkartua izatetik sakabanatzera— bueltan baitator. Eta, radikalen batek besterik uste badu ere, gizarte ekilibrioa gogortzearen baino ez bada ere (eta hauteskundearen errealitatea), euskal eskuina ere behar dugu, eta bateratua, jakina. Eskuin ireki bat. Kristau demokrazia gisako bat. P.N.V. ezker-tiar edo popular bat. Gaur eguneko posibilismoan (eta ez 36koan) sartuko den zerbait.

Gauza nabarmena da P.N.V.-ak oso irudi «karka» duela gazteen artean, baina irudi hori laster asko garai daiten baldin dinamika berri bat erakutsiko balitz, alderdi barruan nor den nor erabaki, eta norbaitek programa koherente bat eskainiko balu (hor zehar dabilzan karguen organigramek ez dute deus balio).

Karlistak ezkertu badira, ez dezala gero inork esan jeltikideak ezin direla gutienez erdiratu. Gaur hainbat euskal sektoretan entzuten denez: *Guk*

bezala pentsatzen ez dutenen alde ona ikusteko garaia iritsi zaigu.

Txillardegik aspaldi esana du (1961): *Euzkadiaren etorkizuna politik jarriera bakar batetan abiarazi nahi izatea euskal faszismo hutsa da. Edota, hainbatenzat gustokoagoa izango denaren hitzak errepikatuz: Egiak esateko eta ezerगतik edota inorenगतik ez aldatzeko hainako arima behar da izan, baina baita herriaren bihotza eta iritziak galerazi ditzaketen esanak —eta ekintzak— zuzentzeko ere (Sabino Arana Goiri).*

AITA PONTEKOA

Aingeruren kasuaren ondotik, Telesforo Monzonek berak karta gogor bat idatzi du ENBATA aldizkarian, hainbat «amabirjina oihulariren» jokabidea salatuz: «Baldin neure anaiei zerbait esan behar badiet, atea itxirik eta euskaraz esango diet. Inork ez diezaigun uler. Baina atea itxirik eta bihotza eskuan. Ez da lehenengo aldiz izango! Ondotxo dakit nik, eta baita berek ere».

Bakardadean, umezurtzak, aita ponte-koa aurkitu du. «Chapeau en bas»!

E.H. IS DIFFERENT

Catalunyan ezezik, Galizian ere ez dira komunist alderdiak kontutan hartuak izan, herri asanblada egiterakoan.

Gu, ordea, beti beldurretan, gaizki ulertutako irekitasunezko konplejoz josirik, sukursalistei amain eta amore ematen. Ez daitezela, behintzat, haserre gero!

Guk horretan ere kolonia izango gara. Euskal Herria is different!

EUSKADISMOA

Orain edozer da, gero, «de Euskadi».

Madrileko prensa ere lotsa gabe hasia da «Corresponsal del Euskadi» direlakoak kontratatzen. Eta tristeena zera da, korresponsal hoik, halaber, «de Euskadi» deituriko mugimenduren bat edo bestekoak izan ohi direla bat baino gehiago.

Dena den, korresponsal hioen izkribu lanetan ikusten ahal dugu nor zer den benetan. Hau da, nor ari den idazten euskal ikuspegi abertzale bat Euskal Herriatik kanpora eman nahirik. Eta, nork diharduen, ordea, Madriletik, errebotean, Euskal Herria bonbardeatzen.

Euskadismoa, barruan ezezik, kanpoan ere frogatu beharra dago.

REKETEAK

Jeltikideak eta karlistak, «mendigoxaleak» eta reketeak, elkarturik aritu ziren 1931. urtean. Abertzaletasunak inoiz baino indar haundiagoa izan zuen urte haretan.

1936. urtean, ordea, elkarren kontra ihardun zuten (eta ez nolanahi). Gauzak ez dira oraindik ahaztu. Ez dira ere, horren erraz ahaztutzekoak, parte hartu zutenentzat batipat.

Montejurrako biltzarra dela eta, Reketeen Anaitasunak gutun bat argitaratu eman du prentsan. Beste edozein bat gauzaren artean zera dio, berek ez zirela faszismoa defendatzera deitua izan.

«Despertadoreak» jo du, nonbait.

ERANTZUNAK

Iruneko «Real Unión Club» delakoak bere stadiumean euskal ikurrina jarri ahal izateko eskatu zuen baimenaren ondotik, erantzunik ere izan du.

Funtsean, Espainiako, Gipuzkoako eta Irungoarekin ez ote duen nahikoa. Hiru izan eta laugarrena nahi... jende asegaizta gero!

● «Asociación Política Proverista» (Egirako Batzarra) delakoari, Euskal Herriarekiko programa eskatu genion duela zenbait hilabete.

Erantzun gisa, Madrilen eratzeko zen I Nazio Kongresoko bazkaritara gomiatu gaituzte.

Tripazain fama ote dugu?

AMATIÑO

Munduko aberatsenek baserriko lanari ekin diote

Joxe Alkiza

eta gero haragi horren salmenta antolatu.

Oraindik orain Dakar-en, Afrikan, zekorrak hazteko sistema hori aztertzeke izan den bilera batean, gero eta zailago dela pentsua merke eskuratzea

ikusi zuten, eta gizentzeko ikuiluak ez, baina «baserri» haundiak jartzera jo dute.

Brasilen, Amazonian gertatzen ari denak, zerbait esan nahi du hontaz.

D. K. Ludwig munduan diren hamar aberatsenetako bat omen da. Orain dela 15en bat urte Amazonas hibaia itxasoratzen den inguruan milloei terdi hektarea lur erosi zituen kolpean. Denak harriturik utzi zituen, zertarako ote du hoinbeste lur? galdezka. Seguru asko mehategi batzuk zulatuko ditu, zioten bizkor usteko batzuk. Eta halaxe baxita minerala ateratzeko baimena eskatu eta lortu zuen.

Baina gero egin duena «baserri» bat da, bat bakarra milloei terdi hektarea-takoa. Enpresa horrek JARI, S. A. izena du. 50 milloei dolar eraldi ditu dagoeneko: zuhaitzak sartu, arroza sailak erein eta batez ere belardiak eta larretokiak antolatzen, eta 50.000 behiko «ikuilualdea» jarri du.

1980. urterako egunean milla tonelada zelulosa, urtean milla tonelada arroz, eta 50.000 behien txahalak haztera, iritxiko dira.

Dena hantxe bertan sortua eta egin; eta dena handik kanpora saltzeko.

Hori da lehenbizikoa, gaur ez da bakarra. 1965. urtean sistema hori Amazonia guztira zabaltzeko, «Compañía Sudam» sortu zen Brasilen, eta hola-ko ganadutegiak jarri nahi dituzten multinazionalei, lurak saldu, kontribuzioak gutxitu eta erraztasunak eman dizkie.

1973. urterako martxan zeuden horrelako 373 baserri egiteko proiektuak

Guk zekorrak bana-banaka hazten ditugu, eta egonarriz gainera. Txahal bat jaiotzen denetik eta mataderian hiltzen denera, urtebete edo urterterdi pasatzen da. Bitartean ematen zaio ahora edo gabelara mokadu goxo franko. Edaten ere, askok baldea eskuan hartuta ematen diete, ez baitaude kate txahalen ganbeletan edanontziak jarrita. Horrela hamar-dozena bat zekor urtearen buruan ateratzen dituen baserria, haundia delakoan gaude.

Badira ugarixeago hazten dituztenak!

80-100 zekor ikuilu batean ikusi ditugu; baina orduan ez zaigu bururazten hura baserria denik, granja bat baizik. Ehun zekorren lanak gizon batek erraz egin ditzake, ikuilua hala jarri ezker; holakoetan, ordea, ia pentsu hutsez hazten dituzte txahalak, beste lasto edo ondu pixka bat ematen diete; nekez ganadu jatena berderik.

Ez da gure baserrietako sistema, eta behar bada, ez da egokia ere, hemengo baserrietarako, beste alderdi askori begiratu behar baitzaio.

Zekorraren aharagia urri dago munduan, edo nahiago baduzu, garesti.

Europar eta nazio aurreratuetan jaten da gehienbat zekor-haragia. Une hontan ez dago hainbestearainoko eskasiarik; baina, laster, askoz gehiago beharko da.

Izan ere, beste nazio asko ari dira mixeriatik ateratzen, «aurreratzen» eta laster ondo jateko aina irabaziko du hango jendeak ere. Eta orduan, haiek ere, zekorraren haragia jan nahiko dute.

Sortuak sortu, gizonok jango gukeena osatzeko, 1.600.000 tonelada faltako dira munduan 1980. urtean, FAOk dioenez.

Ez da harritzeko, beraz, «aurreratzen» ari diren nazioetan behi-haragia sortzen saiatzen badira. «Banku mundialak» lurralde hoietara bialtzen dituen laguntzak eta egiten dituen prestamuak, erdiak ganaderitzarako dira. Oraintxe bertan badaude martxan banku mundialaren laguntzarekin behiak jartzeko 133 proiektu, eta hoietatik, 101 Afrikan eta Hegoameriketako kokatu dira.

MULTINAZIONALAK

Lurralde eta nazio askotan bere fabrika eta enpresak dauzkan elkarteak multinazionala. Behiak jarri eta haragia ugaltzeko proiektu hoietan eskua sartu dute. Hasera batean, holako ganadutegi batean behar diren makinak saltzea eta obrak egitea zuten go-goan. Zekorrak gizentzeko ikuiluak egin zituzten. Txahalak erosi, pentsua ere erosi eta zekorrak hazten zituzten,

eta denen arte 4.000.000 buru edukiko dituzte.

Harrezkero ere gero eta gehiago ugaltzen ari dira eta gaur Sudam-ek ez du baimenik ematen 25.000 ha. lur baino txikiagoko «baserririk» egiteko.

Brasil izugarria da zabaleror, eta badago oraindik nahiko lur, ez pentsa halere, lurraren azala aldatzen hain erraza denik. Gaur baso eta oihanitsu diren lurraldeak, egin nahi dituzte sorro eta belardi; baina zuhaitzak kendu ezker, lurraldeko giroa ere, aldatu egin daiteke, eta gaur bustia dena, lehor eta basamortu bihurtu.

kejatzen denak, izango du, itxura de-
nez, aurrerantzean kejaketo arrazoirik.
Bestalde urtean 10,40 edo 100 zekor
hazten dituenak ze kompetentzi egingo
dio 10.000, 20.000 edo 50.000 behi
dauzkanari?

Gure zekor haztea, baratzan dozena
bat letxu aldatzea bezalatsu da hoi-
entzat.

Dena dela Ameriketako holako ga-
nadutegiak jartzeak erasan diezaioke
gure bizimoduari. Han sortutako hara-
gia Europan saldu nahi dute; Europan
baitago zekor haragia jateko lain ira-
bazten duen jendea.

Gaur Zaragozako granjetatik haraki-
nek zekorrek ekartzen dituztelako eta
Gobernuak kanpotik ekartzen duelako

deko Alemaniatik, eta abar, bialdua.

Behi eta zekor haragia 26.700.000
tonelada izan da, dena Uruguaytik
etorria. Alderantzira, Espainiatik kan-
pora saldu den haragia, bi milloi terdi
tonelada besterik ez da izan urte be-
rean.

MAIATZAREN 15ERAKO

Tarragonako C.O.S.A.k, manifesta-
zio bat, tratore eta guzti, egiteko bai-
mena eskatu dio bertako gobernado-
reari San Isidro egunerako. Probintzi
hartako nekazariak, ain deskontentu
dauden ezkerro, manifestazio hori be-
harrezkoa dela, derizkio kamarak; be-
ra egiten da kargu manifestazioa pa-
kean egin dadin, eta bidebatez, han-
go nekazarien eskabideak aipatzen di-
tu.

Ez dakit egingo den ala ez, delako
manifestazio hori; baina beste leku-
tan ere, apenas oso kontentu dabil-
tzen nekazariak. Dena dela, S. Isidro
eguna ospatzeko modu bat da, noski;
orain arte ikusi ez duguna.

GALIZIAN

Galizia guztiko nekazariak ofizioa
ikasi, kulturaz jantzi eta gizamailan
altza daitezen, elkarte bat sortu dute
Corufian eta lege onztat eman deza-
tela eskatu. Soziedade horren helbu-
ruea nekazari-ofizioa aintzakotzat har-
tua eta ixtimatua izan dadila omen da.
Badago premia.

LUR-BANKUA

Espainiako nekazari eta ganaduza-
leen hermandadeak lur-banku bat sor-
tzeko proiektu bat egin du.

Delako banku hortan, sartu edo ate-
ra dirua egin beharrean, lurra utzi edo
hartu egingo litzateke; behar ez due-
nak banku horren bitartez utzi, nahi
duenak har dezan. Horrela nekazari
izan nahi dutenek, lur sailak erosteko
hainbat diru ez badute ere, lurrean
lan egin ahal izango dute. Banku hori
IRYDAREN mende jarriko da eta IRY-
DAK utziko dizkie lurak landu nahi
dituztenei.

NAFARROAKO UBIDEA

Aspaldiko ametsa dute herriberako
nekazariak Nafarroako ubidea deri-
tziaona egitea.

Laster azalduko da erretan horren
proiektua eta nondik-norakoa jendeak
ikus dezan. Hala esan die Nafarroako
Foru-diputazioko lehendakari hurrenak
han bildurik ziren 80 eta gehiago na-
kazariei.

Ubide horretarako lehenbizi «Lun-
bierko aintzira txikia» deritzana egin
beharko da. Obrak aurrean hastekotan
dira, eta bost urte barru, bukatzeko-
tan.

Erretenaren luzeroa 84 kilometrokoa

Hango eta hemengo berriak

Nafarroan lanparoiaren kontrako kan-
paina egin dute Ultzama eta Larraun
aldean eta 6.514 behi kendu dituzte.
Kentzea da errazena, nonbait. Orain
kaeneko gaitza ere badagoela esaten
dute alde hoietako ganaduzaleek eta
hasi diren ezkerro, ikuiluak erabat sa-
neatu behar direla. Izan ere lanparoi-
dunak kendu, eta kaeneko gaitzak joak
uztea, lardaskan ari eta ezer ez au-
rerraztea da.

Ondoren, Nafarroako ganaduzaleok
egiten duten galdera hau da: Non dau-
de behi sanoak? Nondik erosi behar

ditugu berriak, sano eta garbi dauden
segurantziaekin?

Sei milla buru, ez dira gero dozener-
di bat, eta ferietan saltzen direnekin
ez dago fidatzerik.

HARAGIA KANPOTIK

Aduanetako zuzendaritzak azaldu di-
tuen zifrak diotenez: 73.000.000 tone-
lada haragi sartu dira Espainiara 1975
urtean.

Gehiena zerrikia izan da 43.500.000
tonelada; Txinatik, Rumaniatik, Sortal-

da eta 28.140 Ha. lur jarriko ditu erregadiazeko moduan.

2.160 milloi kostako omen dira obrak.

BIGANTXAK

Nekazaritzako ministerioak erabaki duenez aurtengo urte hontan frisona arrazako 1.500 eta parda-alpina arrazako beste 300 bigantxa ekar daitezke gehienaz ere Espaniara kanpotik. Gutxi, baina haiek onak.

HAMAR MILLA MILLOIAK DIRELATA

Ganaduzaleen elkarteak oraindik orain egin duen batzar baten ondoren, beste gauza batzuen artean hau esan du; «ganaduzaleok ez dugu bizi nahi. ez dugu aurrera atera nahi, hainbat alpatu diren «prima» eta subentzioen bitartez; gure lana eta gure inborsioak ordaintzen dituen prezioak kobratuz baizik. Halere hori ukatu zaigun ez-kero, lanean segi ahal izateko, 10.000 milloi hoietatik zati on bat ganaduzaleentzat izan dadila eskatzen diogu gobernuari».

ASTURIASEN

Asturiasko zazpi hermandadeek, Ganaderitzako sindikatuaren lendarikariak eta Asturiasko nekazarien zuzendariak, beren karguak utz ditzatela, eskatu dute; ez omen dutelata ezer egin baserritarren alde, esnearen prezioa erabakitzerakoan. Gainera esnearen prezioarekin ez daudela konforme adierazteko manifestazio bat egiteko bai-mena eskatu dute.

Izan ere, ganaduzaleok eskatzen zuten ez, esnearen prezioa 15 pta. izan behar zuen, eta 13,10 izendatu zaie.

ARTO TXARRAREN ONDORENAK

Zaragozako nekazariak artorik ezin saldu zutelata, tratoreekin bideak itxi zituzten, inork kaso egingo bazien.

Batetik Aragoiko artoak ez zeukan irteerarik eta bestetik Iparrameriketatik zekartena txarra zen, ikusten de-nez.

Iparrameriketatik ekarritako arto hori jan dutelako gaizkitu eta hil diren abereak millaka batzuk ba omen dira. Horregatik Pontevedrako ganaduzaleen sindikatuak, galerak kittatzeko 10.000 milloi eskatu dizkio artoa ekarri duen konpaniari.

Zer egingo du gobernuak gertakizun honen aurrean? Hartuko ote du erabakiren bat?

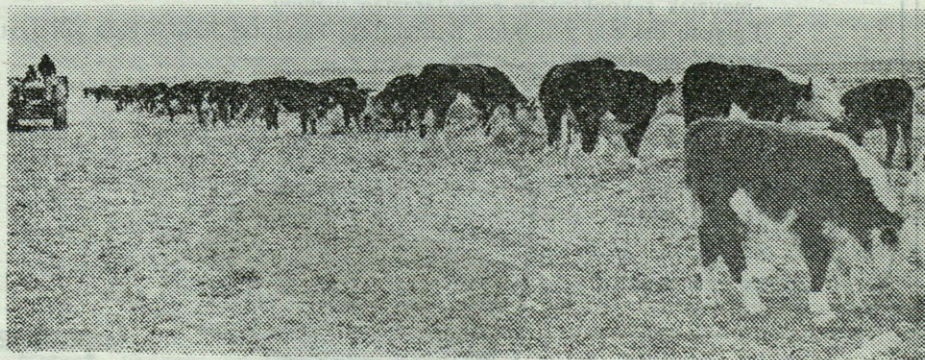
Ez omen da lehenengo aldia, Espainian, kondizio txarretako artoa jan eta ganaduak gaizkitu eta hiltze hori. Urte asko omen daramarzuki Valladolideko inglesen kolejioko erretore den A. David Greenstock-ek arto txarra jatearen ondorenak abereetan azter-tzen.

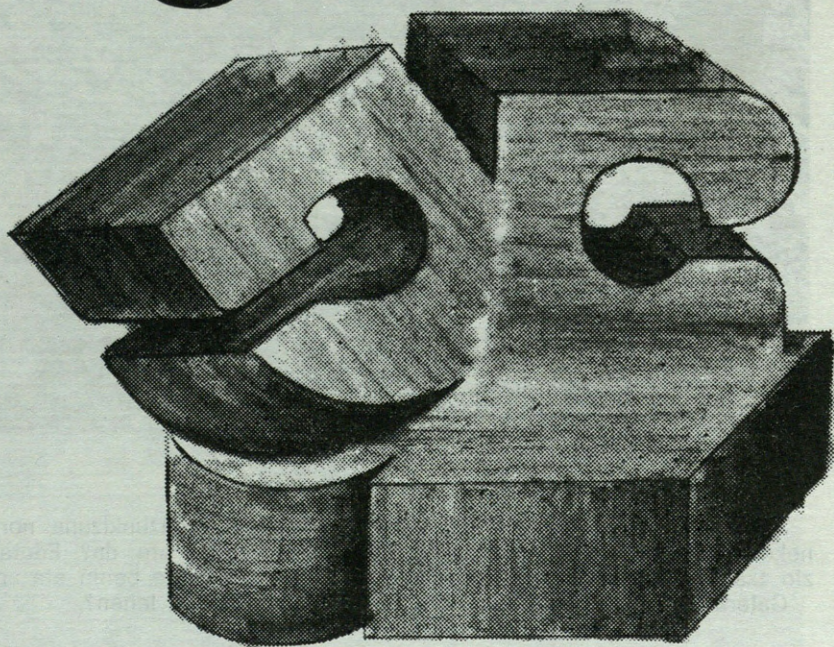
Azterketak egin direnean, joan deneko bost urteotan saldu dela kondizio txarretako artoa azaldu da.

Galerak ordainduko ote zaizkie ga-

naduzaleei? Entzunkizuna nortzuk duten topatuko ote da? Edota «paso» eman zaio heste behin eta ahaztu dadila lehen bait lehen?

«Jazki bakarrak egiten ditugu»

Esku lanezko Bankoa gara.

Ez dugu inoiz moldezko irtenbiderik asmatzen, ezta ere aholkuak sailka ematen. edozein lan-baltzuri on litzaizkiokeenak. Guretzat baltzu bakoitza barruti bakarra da.

Horrexegatik, aholkurik eman baino lehen, bere beharkizun bereziak ezagutzen ahalegintzen gara. Haien barneraino sartzen. Eta orduan, ez lehen, aurkezten dugu irtenbidea. Zoritua. Zehatza. Bakarra.

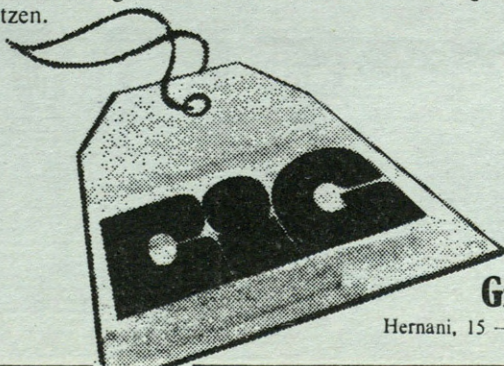
Horrexegatik ere Bankoa berri batengandik itxaro zenezakeen baino gehiago hartzen du gure zerbitzu-zerrendak.

Zure baltzuan sail berezituak abian ipintzetik

hasi eta edotariko argibideak emateraino. Baltzu elkartetik hasi eta berrien prozedurarako ordina-doreez zuzen baliatzeko aholkuak eskaintzeraino. Edota baltzuak Boltsara eraman.

Izan ere, gure helburua baltzuak zerbitzatzeari besterik ez baita, horretara mugatzeak beren hauzi-mauziak sakonkiroago ezagutarazten dizkigu.

Egiguzu dei edo zatozkigu ikustera eta bertantxe hasiko gara zuretzat, zuretzat bakarrik, "jazki bakarra" antolatzen.

Gipuzkoako Industri Bankoa

Hernani, 15 — Telefonoak: 423821 - 429773 — Donostia

Jendea zer esan jakinezta geratu zen. Nahi eta ezinezko galdera motz batzu erdipurdi planteatu nahi izan ziren. Bergarako alkatearen erantzuna erabatekoa izan zen, ordea: «Barka, ez gaitzen has. Bilerarik ez da posible».

Handik eta hemendik bertara propio iritxiak taldetxoka joan ziren elkartzen, «ohiturik gaude» eta era honetako aipamen eta esamesak ahopeka entzuten ziren artean.

Dena den, kaleratzean hitz aspertu luzerik egiteko aukerarik egon zen, hainbat herritako giroa ezagutu, elkarren berri jakin, eta, baita, elkar animatu ere.

GIPUZKOARRAK EZ DAUDE BAKARRIK

Sasi-batzarre frustratu honek izan du, hala ere, garrantzirik, bere inguruan lehen aldiz elkar ikusi ahal izan baitute gipuzkoarrek ezezik, baita Bizkai eta Arabako udaletxeetako ordezkariak ere.

Noski, gipuzkoarrek nagusi baziren ere, bertara azaldu zen bizkaitar mordoxka bat, Zeberio, Yurre, Lemoa, Areatza (Villaro), Ortuella eta Zaldibarko udaletxeetako ordezkariak lekuko.

Arabatik, berriz, gutienik Laudio, Okendo, Aramaio eta Legutioko (Villareal) jendearen presentzia zehazki ikustatu ahal izan zen.

ORAIN ARTE HOGEITA BOST

Bergarakoarekin batera, dagoeneko hogeita bost dira foru berriztapena (ikus Z. ARGIA, 683 zenbakia) Erregeri eskatu dioten udaletxeak: Bergara bera, Eskoriatza, Aretxabaleta, Arrasate, Oiñati, Antzuola, Elgeta, Plazentzia, Zarautz, Usurbil, Errearteria, Pasaia, Lezo, Oiartzun, Legazpia, Urretxua, Ormaiztegui, Gabiria, Ataun, Markina, Berriz, Zerain, Zaldibia, Idiazabal eta Zegama.

Lerro hauk argitara orduko beste zenbait gehiago ere izango da segurutik, giroa bizkortzen ari baita. Gainera, dugun hitzezko informazioagatik badakigu jakin beste hiruzpalau udaletxe ere aipatutako hogeita bost hoi en soka berean sartu direla, inolazko izkriburen segurtapenik lortu ez badugu ere.

Horrez gainera, Bergarako Udaletxearen erabakiaren ondotik, Gipuzkoako Diputazioak lau proposamen eskaini dizkie udaletxei, laurak elkarren nahiko berdintsuak, baina teoriak behintzat lau aukera desberdin bezala aurkeztu direnak.

Lau hoitako baten alde mintzatu dira Irun eta Ondarrabiako udalak. Azkoitiak, berriz, ez Diputazioaren eta ez Bergarako Udaletxearena, berekaxa

Udaletakoak Bergaran

Maiatzaren 5ean Bergarako Udaletxean bildu ziren herri-ordezkariak —birurogeiren bat guttiz— ahoz baliak geratu ziren bertako alkatearen lehen hitzak entzutean.

Araba, Gipuzkoa zein Bizkaiko hainbat udaletako alkate eta kontzejalen aurrean, Jose Luis Elkorok Gipuzkoako Gobernariaren gutuna irakurri zuen hitzez hitz, gainerako erasikinik gabe. Biltzarra ez zen zilegi. Bilerarik ez egiteko agindua zen. Eta, ez zen egin.

egin du eskaria. Azpeitiak, azkenik, Bergarako proposamenaren lehen puntua bakarrik onartu du, 1839ko legearen deuseztapena alegia, autonomi estatutoa eta udaletxeen gestioingintza eskatzeka.

AURRERA

Dudarik ez, eta hau kalean frogatuta daitekeen gauza da, hogeita bost udalek izenpetu duten eskaria dela herri mailan arrakastarik gehien duena.

Hau garbi ikusi izan da, zeren jakina denez, erabaki hori hartu behar izan duten udalek ez dute kasu guztietan bat batean eta herri-adorez hartu, herri eraginaren bortxapen baten ondorioz ezin bestez baino.

Eta, zerbait egingo bada, hala behar da oraindik ere beste zenbait herritan egin, udaletxeetan gaur egun dagoen jenderik gehienak ez baitu herriaren ordezkariarik, goitik behera eta hatzaparrez izendatuak baizik. Esate baterako, aski esanguratsua gerta daiteke Gipuzkoako herri bateko kontzejal bati gertatu zaiona, hots Bergarako bilerara iritxi arte ez duela jakin beharrezko informazio guztia bere udaletxera ere aspaldi bidalia zenik.

Zer esanik ez, herri baten baino gehiagotan kalean ari dela arazoa planteatzen. Erabaki hori hartzeko beldurrez den (bi aldeotako beldurra) alkatetik ezagutzen dugu, nahiz eta bere

herrian gehienak erabaki horren zain daudela hitzez aitortu. Kultur, mendi-goizale, guraso eta hauzo elkarteak lan honetan abiatzen hasiak dira. Dagoeneko badira Bergarako erabakia onar dezala beren herriko alkateari eskatu dioten kultur elkarteak, Eibarko Club Deportivo eta S.C.R. Arrate direlakoak lekuko.

ERABAKIAK DEUSEZTURIK

Cifra agentziak zabaldu duenez, Gipuzkoago Zibil Gobernuak Bergarako udalaren akordioa deuseztatzea erabaki du.

Bergarako udalaren akordioak foruen berriztapena eta autonomi estatuto baten moldaketa proposatzen du, 1931eko ekainaren 14ean Hego Euskal Herriko udalek Lizarran (Estella) erabaki zuten Euskal Estatutoaren antzerakoa.

Geroztik, albiste hau Bergarako Udaletxean segurtatu digute. Edozein modutan, hauzia ez bide da horretan amaitzen. Oraindik aztertzea bide dago Zibil Gobernuak zenbaterainoko lege ahalmena duen udalen erabakiak bere gisa deuseztatu ahal izateko.

BILERARIK BAI OTE?

Maiatzaren 5eko bilerarik ez onartzean, Gipuzkoako gobernariaren jarrera udaletxeek elkarri konbokatuta ahal izateko ez bide duten lege gaitasunean datza.

Ondotik, badirudi Bergarako Udalak bilerari hori egiteko lege balmena eskatzeko asmoa duela, eta hilaren 17tik 22ra arteko aste barruan edo, eratuko.

Bergarako Udalak, eta beronekin batera beste hogeita lauk, Lizarrakoaren antzerako estatuto gaurkotu bat eskatu diote berriki Juan Karlos erregeri.

Estatuto hitza dabil gaur egun hainbat kolore eta ideologia desberdinen ahotan. Hitz berdina bai, baina zentzu eta helburu desberdinak, noski. Euskal Herriak ez baitu estatuto bat bakarraz egutu, hiru baizik.

Hiru izan ziren, bai, 1931tik 1936ra arteko bost urteetan zehar Euskadin planteatu ziren estatutoak. Eta hirurak bata bestearen ondoren azaldu baziren ere, ikuspegi desberdinez osatuak izan ziren, bakoitza sortu zeneko garaiko politik giro konkretuaren arauera, beren baldintzapen eta ondorio guztiekin.

Aldez aurretik nolabait bereztekotan diogun, lehena Lizarrakoa (Estella) izan zela, 1931 urtean, herri mailan arrakastarik gehien izan zuena. Bigarrena Madrileko errepublikar estatutaren enkarguz burutua, hauteskundetara iritxi (1933) eta Nafarroaren aldegitza erakarri zuena. Hirugarrena, berriaz, gerra hasi eta gero (1936), Madrileko Gobernuak batez ere harmetan ari ziren bizkaitarrentzat eskaini zuena, eta, ondorioz, Jose Antonio Agirreraren lehendakaritzapean Euskal Gobernua sortarazi zuena.

LIZARRAKO ESTATUTOA

1930eko ekainaren 29an, «Euzko-Ikaskuntza» (Sociedad de Estudios Vascos) zeritzan elkarteak autonomi estatuto bat moldatzeari ekin zion. 1931ko apirilaren 14ean II Errepublika jartzen da Espainian, eta, hurrengo hilena, maiatzaren 31an, «Euzko-Ikaskuntza»k *Euskal Estatutoa* delakoaren aintzinproiektua aurkeztu du.

Tartean, Errepublikaren eragina laster nabarmentzen da, elizaren eta ordurarte usadiozko ziren hainbat ohituraren kontra. Giro honek abertzale eta karlisten elkartasuna erakartzen du, eta denbora gutitan sekula Euskal Herriak ezagutu duen koalizio bati bortizena sortzen da.

Euzkadi Buru-Batzarrak eta Karlista Alderdiaren buruzagiek plangintza bateratu bat burutzen dute, eta Zangoitz, Getxo, Laudio eta Azpeitiko alkateek osatutako batzorde bat proposatzen dute lau probintzien arteko ha-

1931 . 1933 - 1936

EUSKAL HERRIAREN HIRU ESTATUKOAK

Aranberri

rremanak bizkortzen saia dadin. Batzorde honek hainbat galdekizun egingen du Hego Euskal Herriko hiri guztietan, eta 530etatik 485 autonomi estatuto baten alde mintzatzen dira.

Abertzale giroa eta euskaldunen arteko anaitasun zentzu izugarria zabaltzen da. Alkate Batzordea Nafarroako Diputazioan biltzen da, eta Hirien Biltzar Nagusia ekainaren 14ean Iruñean bertan egitea erabakitzen da, elkarrekin estatutoa onartu ahal izateko.

Madrileko Gobernua beldur da, ordea, eskuindar giroko euskaldunen batasunaz eta biltzarra debekatzen du. Hala ere, debekua debeku, Iruñean ezik batzarrea Lizarran eratzen da. Lau probintzietako 427 hiritako ordezkariak biltzen dira eta *Euskal Estatutoa* delakoa aho batez onartu.

Geroztik, Konstituzioa aldatzen da Madrilen, eta Errepublika estatu integral, laiku eta bakar bezala definitzen da. Ikuspegi berri honetan, euskaldunen bezalako estatuto autonomo eta elizkoi (Romarekin ere harreman zuzenak eduki ahal izatea eskatzen zuen) batek nekez aurki zezakeen tokirik espainiar legerian.

Indalezio Prieto sozialistak «Gibraltar vaticanista»tzat salatu zuen Lizarrako Estatutoa, eta Manuel Azañak, bost hilabete geroago proiektua deuseztu. Hauteskunde popularrean sortua izatea harrotasunez zuen Errepublikak, ez zuen euskaldunentzat neu-

rri berdina erabili. Ondoren, azaroaren 6an, Gestio Batzordeei estatuto berriaren moldaketa eskatu zitzaion.

GESTIO BATZORDEEN ESTATUTOA

Dekreto berriaren arauera, Madrileko Gobernuak izendatutako Gestio Batzordeek 1932ko urtarrilaren 31an eratu zen biltzar batera deitu zieten Euskal Herriko udalei, lau probintzientzat estatuto bakarra egitea nahi ote zuten ala bakoitzak berea. Laurak bat bakarraren alde azaldu ziren, Nafarroaren baldintza batez, hots, bere hautuen konputoa aparte izan zedila kontutan harturik.

Tartean, abertzale eta karlisten arteko batasuna desagiten hasia zen, eta foruen historian zehar ez bezala (horregatik behar bada, zer galdu gutiagotzen), mendealeko hiru probintziek Nafarroak baino tolerantzia gehiago agertu zuten.

Abertzaleak nahiko ahalegindu ziren, batetik erlijio arazoa eta autonomi politikoa berezten. Eta, bestetik, Gobernuak izendatutako Gestio Batzordeak herriaren ordezkari ez ziren arren, nahiago izan zuten haiekin kolaboratu, barrutik parte hartuz zerbait baliagarriagorik aterako zelakoan.

Karlista Alderdiko buruzagiek, ordea, erlijio kontuan integritas batean murgiltzen dira, eta politikaz, berriaz, erabat zentralizatatzat jotzen dute konstituzioa. Hain zuzen, 1931ko abenduaren 21ean Gasteizen egiten duten Euskal Herriko karlisten biltzarrean, ezertan ez kolaboratzea erabakitzen dute.

Hauk honela, 1932ko ekainaren 19an Euskal Herriko hirietako ordezkariak Iruñean biltzen dira. Gipuzkoa eta Bizkaiko hiriek erabat estatutoaren alde eman zuten boza. Arabarren artean ere erraz samar alde, eta Nafarroan, aldiz, kontrakoak nagusi (I).

Estatutoaren aldeko majoria lortu zen, beraz, baina Nafarroaren alde aurretiko baldintza errespetatuz. Geroztik, hainbat aldaketa eta taxuera

I. IRUÑEKO ERABAKIA 1932-VI-19

Probintziak	BAI		EZ		ZURI		GUZTIZ	
	Udal	Biztanle	Udal	Biztanle	Udal	Biztanle	Udal	Biztanle
Alaba	52	89.956	11	8.496	14	7.647	77	106.099
Gipuzkoa	84	281.827	2	5.708	3	8.734	89	296.269
Nafarroa	109	135.582	123	186.666	35	28.859	267	351.107
Bizkaia	109	455.345	1	1.066	6	25.800	116	482.211
Guztira	354	962.710	137	201.936	58	71.040	549	1.235.686

	BAI		EZ		ZURI		GUZTIZ	
Probintziak	Udal	Biztanle	Udal	Biztanle	Udal	Biztanle	Udal	Biztanle
Alaba	41	75.331	26	24.775	10	5.623	77	105.729
Gipuzkoa	83	294.592	2	479	4	1.198	89	296.269
Bizkaia	115	478.253	0	0	1	4.345	116	482.603
Guztira	239	848.176	28	25.254	15	11.166	282	884.601

egin ahal izan zen, eta 1933 urteko abuztuaren 6an, hiru probintzietako hiri ordezkariak, Nafarroarik gabe, berriro ere beren iritzia azaldu zuten. Guztiz 239 udal alde mintzatu zen, eta 28 aurka (II).

Erabateko nagusitasuna lortu zen, beraz, bai rejio bezala bere osotasunean hartuz, eta baita probintziak ere, bakoitza bere aldetik.

Azkenik, *Euskal Herriko Estatutoko* delakoa hauteskudetara atera zen azaroaren 5ean. Guztira 411.756 hautu alde azaldu ziren, zentsoaren %84,05 alekia (III).

Hurrengo hilean eskuindarrek irabazi zituzten Espainiako hauteskundeak, eta estatutoak ez zuen, praktikan, bizipoz handirik izan. Ezkerra nahiz eskuina, Espainiako gobernua euskaldunen eskabide eta eskubideekin bat ez etortzea, Euskal Herriko historiaren konstante bat da.

ELGETAKO ESTATUTOA

1936 urteko estatuto honi Elgetakoa esaten zaio, «nazionalak» Elgetara (Bizkaiko mugara) iritsi zirenean on-tzat eman zelako.

Zenbait hilabete lehenago burutzen hasia zen arren, estatuto honi ez zaio Madrilen prexa handirik ematen uz-tailaren 18an gerra irten arte. Erre-publikako Gobernuak nolabaiteko sari edo arimo bat ema nahi dio Bizkaian burrukatzen ari den harmadari, eta zentzu honetan izenpetzen da urriaren 6an *Euskal Herriko Autonomi Estatu-toa*.

Hirugarren estatuto hau ez da fun-

tsean herri eskakizun batez erakarria, gerra denborako hainbat baldintzapen eta komenientziaz Gobernu Zentrala-ren aldetiko «emaitza» baizik, inolaz-ko hauteskunde edo bozketarik gabe.

Estatuto hau erabaki bezain laster, biharamunean, urriaren 7an, Jose An-tonio Agirre Lekube Euskal Gobernu-ko lehendakaritzat hautatua izan zen.

GAURKOTU BEHARRA

Euskal Estatutoko aipatzean, Lizarra-koa edo Elgetakoa aipatu izaten da ge-hienetan. Gestio Batzordeek burututa-koa inoiz gutitan izaten da kontuan, Li-zarrakoaren murrizpen eta konponketa bat denez gero. Hala ere, ez Lizarra-koa eta ez Elgetakoa ez ziren hautes-kudetara eramán.

Legez (?) 1936koa da praktikan ja-rri zen bakarra, gerra denboran eta hilabete gutitan Bizkaian bakarrik iraun bazuen ere. Ez du Nafarroa kontutan hartzen eta hirutarik motzena da, bai-na gaur egun dirauen Euskal Gobernu-a sortarazi zuenez, bere presentzia hor dagoke, oraindik.

Lizarrakoa izan zen herri mailan arrakastarik gehien izan zuena. Aber-tzale planteamendurik osotuenak be-rorrek egiten ditu, erlijio eta sozial arlotan zer gaurkotu askorik baduen arren.

Hiru estatu hauen testo osoa Fer-nando Sarrailh de Ihartza idazleak *Vasconia* (Ediciones Norbait. Buenos Aires 1962) liburuan azaltzen du hitzez hitz. Liburu interesgarri bezain esku-ragaitza, bestalde.

Hiru estatutoen zertzeladak

Lizarrakoa 1931

- Herri mailan arrakastarik gehien lortu zuena.
- Karlista eta abertzaleen arteko ba-tasunaren fruitu.
- Abertzaletasunez osotuen eta be-ratzena da.
- Politikaz, Nafarroa barru, estatu au-tonomo elizkoi girokoa.
- Sozialki aski pobrea, sabindarra ba-tik-bat.
- Gizarte burges eta kristau liberal gisakoa.
- «Euskal Herri» izena aipatzen du.
- Bere ikusmira foru berriztapenean datza.

Gestio Batzordearena 1933

- Lehena baino zentralistagoa.
- Gobernu Zentralak hautatutako ba-tzordeek burutua eta hari atxikia.
- Ez du estatu autonomo zentzurik agertzen, administrazio molde be-rezi bezala baizik.
- Nafarroa kanpoan geratzen da. Ez nafarrek estatutorik nahi ez zutela-ko, gutitza jo zutelako baizik.
- Hala ere nafarrentzat tokia uzten da, inoiz sartzerik nahi izango ba-lute.
- Sozialki bada hainbat aurrerakun-tza, Gobernu Errepublikak zenez gero.
- Euzkadi izena lehen aldiz agertzen da.

Elgetakoa 1936

- Hiruretarik zentralistena.
- Euskal Herria rejio bat dela dio.
- Euzkadi izena kentzen da. Baita noizbait Nafarroa sartzeko posibili-tatea ere.
- Aginte makila eta edozein lege al-datzeiko ahalmena Madrileko gorte-en eskutan geratzen da.
- Gerra garaiko emaitza bat da. Biz-kaian bakarrik jarri zena.
- Abertzaletasunaren saldukeria bat da. Goi-politika.

III. HIRU PROBINTZIETAKO BOZKETA 1933-XI-6

	BOZ-EMAILE	BAI	EZ	ZURI
Alaba	56.056	26.015	6.695	109
Gipuzkoa	166.365	149.177	2.436	248
Bizkaia	267.466	236.564	5.065	—
Guztira	489.887	411.756	14.196	357

Ikasorduetatik kanpo

HERRIALDE

Gela bat, haur batzuk eta maixu bat baino zerbait gehiago da Ikastola. Gela bakoitzak badu bere nortasuna, noski, baina gela bakoitzak badu beste gela guztiekin nolabaiteko lotura. Behar luke behintzat.

Orobat, herri bakoitzeko ikastolak beste herrietako ikastolekin harremanak behar ditu. Guraso mailan badira elkarriketak eta batzarreak. Baita irakasleen artean ere. Besteak beste hori dira Federazioa eta oraintsu sortu berria den Irakasle Elkarteak.

Baina ikastola bateko eta besteko haurrek ere behar dituzte harremanak. Ibilaldiak direla, lehiaketak, txapelketak, udalekuak direla eta abar.

Esteban Alzelai, aspaldiko urteotan, ikasorduetatik kanpoko ihardun hauek arduraturik den gizona dugu.

UDALEKUAK

—Aurten ere Iratxera joateko prest, Esteban?

—Bai. Nekea eta buruhaustea frantziar ematen digute udaldiek. Leher gaizto eginik bukatzen ditugu urtero. Norbaitek txanda egingo baligu ez ginateke haserre izango. Bestalde, ordea, urte askotako eskarmentua duten arduradunak eta begiraleak behar dira.

—Zer helburu nagusi dute Ikastolako Udaldiek?

—Hiru helburu nagusi aipa ditzakegu. Udako hiru hilabete luzeetan euskal giroa erabat galtzen dute ikastolako haurrek leku askotan. Euskal giro horri eustea eta laguntzea da helburuetarik bat. Bestalde, hango eta hemengo haurrek elkarrekin harremanak izatea eta elkar ezagutzea aberasgarri da haurraren hezieran. Eta azkenik, leku aldatzearen beharra dute hemengo haurrek. Eguraldi bustia da hemen eta eguratsa zikindurik eta kutsaturik dugu. Iratxeko giro lehoreta garbia beharrezkoa dute gure haurrek.

—Haurrak nola zaintzen dituzue?

Esteban Alzelai sariak banatzen

—Hamar lagunek taldetan banatzen ditugu haurrak. Begirale batek zaintzen du hamarrek talde bakoitza. Gauero biltzen dira arduradun eta begirale guztiak, elkarrekin eguneko gorabeherak aztertzeko eta hurrengo eguneko zereginak antolatzeko. Baina gure gain ez diren halabeharrak ere izan ohi dira. Ezbeharren garratza eta mina ez du aseguruak kentzen, baina min-hartzerik edo elbarritzerik gerta badadi, badaezpada ere, aseguruaren sartzan ditugu denak, haurrak eta begiraleak: «responsabilidad civil» delakoa ere egiten dugu.

—Zer adinetako haurrak hartzen dituzue?

—Ikastolan dabilzan haurrak hartzen ditugu 7 urtetatik hasi eta 14 urtera artekoak. Izena emateko epea apirilaren 30ean amaitzen da. Nork bere ikastolan egin behar du bakoitzak izen-ematea. Diru ordainketa izena ematerakoan egingo da. Eta ikastolaren bidez ez datorren dirurik ez da jasoko.

—Diru kontua aipatu didazu. Haur bakoitzak zenbat eman behar du?

—3.900 peza kobratuko zaio Gipuzkoatik doan haur bakoitzari. 4.500 Gipuzkoatik kanpokoari. 2.882 peza Iratxeko fraileei emango zaizkie, etxea, jatorduak, urtegia eta abarreatatik. Hortik aurrerakoa autobusarentzat, eskulanetako materialarentzat, botikatarako eta abarretarako izango da. Izena eman eta atzera egiten duenari 1.000 peza kenduko zaizkio.

—Noiz izango dira udaldiak?

—Iratxan eta Agurainen izango dira Federazioak antolatzen dituen udaldiak. Uztailaren eta abuztuaren izango dira. Iratxan, uztailaren 2tik 17ra arte 7 urtekoentzat; 17tik abuztuaren 1ra arte 8 urtekoentzat; abuztuaren 1tik 16ra arte 9 eta 10 urtekoentzat; abuztuaren 16tik 31ra arte 11 eta 12 urtekoentzat, Agurainen, berriz, uztailaren 28tik abuztuaren 13ra arte 13 eta 14 urtekoentzat. 200 haur bakarrik hartuko dira aldi bakoitzean.

BESTE LAN BATZUK

—Beste lanik?

—Motokroseko zenbait ikuskizun antolatu dugu «Leal S.A.»rekin batera. Lintziren baserriko sailetan egin da lehengoa. Bailerako ikastola eta Federazioarako izan da bildu den dirua.

Maiatzaren 23an egingo da idatz eta marrazki lehiaketa. Lehiaketaz aparte elkarrekiko harremanak ugaltzen eta sendotzen dira honelako egunetan.

—Irakasleentzat bereziki zerbait?

—Elebitzaz egingo den ikastaroa izango da garrantzirik haundiena duena. Donostiako apaizgaitegian izango da uztailaren 19tik 24era. Euskal Herriko ikastola bakoitzak ordezkari bat bidal dezan lekua gordeko da. Tokirik geratzen baldin bada Gipuzkoako ikastolatan irakasle direnentzat izango da lehenik. Euskaltzaindiak eta Lan Kide Aurrezkiak ere badute lekua. Euskal Aldizkari eta Irratiari dei egingo zaie. Pedagogiaz ere ikastaroren bat moldatu nahi litzateke.

IPAR EUSKAL HERRIA

EUSKAL HERRIETATIK

KORZEGAK ERE BADU BERE FNL-a

Frantses Estatuko herri zapalduen deskolonizatzearen aroa, dudarik gabe luzea izanen da oraino. Alta, badu hamar dotzena bat urte hasia dela, Ipar Euskal Herrian, Bretanian, Korzegan eta Okzitania. Esan gabe doa delako deskolonizatze hori, Algeriako gerlaren bukaeraz geroztik hasi dena, ez doala burrukarik gabe. Lehenik burruka legala. Baina, badu orain bospasei urte, Bretanian, indar harmatu batzuen muntatzen hasiak direla eta geroztik noiz behinka ozenki mintzo dira plaztika eta gainerako bolborak.

Korzegan, beranduxeago, lotu zaizkio lekuko abertzale iraultzaileak bide berari. Eta Algeriako tirokadaren ondorekin bide berri batetara iritxi ere direla dirudi, zeren lehen aldikotz FNL bat muntatu baitute uharte hortan eta honen lehen ekintza harmatuak, maiatzaren laueko gauean, hemezortzi lekutan batera mintzatu baitira.

Frantziako Estatu liberalean (itxuraz) ere, elezko eta izkiriozko eskarien ondorekin, indarrari indarrez erantzun beharko, baldin herrialde zapalduak nahi badute beren eskubideetaz jabetu.

MAIATZAREN LEHENA

Euskal Herriko ipar aldean, Maiatzaren lehena, besta eguna da, hego aldean burruka gogorren eguna den bezala. Mila berrehun bat langile, ekonomiasail guzitako langile eta ikasle, karrika nagusienetan kurri ibili ondoan, De Gaulle plazara bildu da, han C.G.T. eta C.F.D.T. sindikatuen bi ordezkariak entzuteko.

Joan den urtean baino jende gehiago bildu da aurtan eta plazaratu diren eskariak ere iduriz zerbait gogorragoak izan dira.

ERIZAINEN ESKOLA BERRIA BAIONAN...

Heldu den urtearen hastapenerako bururatu izanen da Baionan, Ospitalearen eta Laugako zelaiaren artean altxatzen edo eraikitzen hasia duten erizainen eskola berria.

Oraingoz, zimendulanak bukatuak dira. Orotara ehunen bat erizain-ikasle eskolatuko da hor datorren urtean.

GASKOIN AKADEMIAREN 50. URTEBURUA

Gure Herriaren historia doi bat go-goan dutenek badakite nola gaskoinak euskaldun erromanizatuak diren. Euskara galdu eta kanpotik etorritakoen mintzaira hartu duten haurrideak. Eta duela berrogei eta hamar urte, gaskoin kontzientzia pixka bat zutenek gaskoinzaindia edo akademia muntatu zuten, gaskoin mintzairaren eta ohitu-

ren galtzetik begiratzeko helburuarekin.

Maiatzaren lehenean eta bian, ospatu dute beren akademiaren berrogei eta hamargarren urteburua. Ez dute beren mintzaira galtzera uzteko. Hanbat hobe. Eta, ez dira guti fier gaskoina, eje batez, Baiona hiriko mintzaira ofizial izanik. Egun ordea, gaskoinak ere badu non zer egin!

BAIONAKO ERDAL MINTZALDIAK

Urtero bezala, badu orain hamazazpi urte, aurtan ere joan dira Baionako erdal mintzaldiak. Mintzaldi horiek, egia esan, ez dute jende anitzik biltzen. Euskarazkoek baino gutiago, araberan. Esan behar da, arras goimailakoak direla eta, ororen buru, kanpoari begira duten omena gatik eratuak.

Aurtan ikertua izan den gaia bereizkuntzarena zen. Orain artinoko galetan bezala, ahal zelarik ere, mintzalariek ez dute gure herriaren egoerari doakion problemarik hunkitu. Egia esan, mintzalari gehienak, ez esateko denak, gure herriko buruhausteetaz urrun bizi dira.

Baina, mintzaldi horien antolatzaileek ordea, arras ongi badakite gure berri...

BASUSARRIKO ZAKURTEGIA

Basusarrik badu aipamen azken aste hautan. Zer gertatzen da bada, Baionatik bospasei kilometrotan ezinago ederki kokatua den herri hortan?

Afera ez da oraino. Badu hamar bat urte herriko lurretan finkaturik dagoela zakurtegi bat. Lehenik epe batentzat muntatu izan zen zakurtegi hori. Herriko etxearen baimenik gabe. Eta erran behar da tegi horretako egoiliarak ez direla beti isilik egoten! Dena den, hamar urte aski eta sobera dela, pentsatu dute herriarrek eta joan den apirilaren 23an, herriko etxeak buldozer haundi bat bidali du zakurtegiaren desgaitera. Honen jabeak, S.P.A. (abere zainen batasuna), kolera gorrian jarri dira.

Ez dira hargatik Basusartarrak gel-dirik egon. Joan den maiatzaren hiruko gauean, hamarrak eta erdietan, hirurehun bat jautsi da Baionara eta suprefetura aitzinean epe batez ehausisoinu-aldi bat pollita ere eman, suprefetak haien ordezkariak errezebitu arte. Honen azkenean hitzeman die, maiatzaren zortziko zakurtegia beste leku batetara eramana izanen zela. Gero ikusiko...

ETORKI ETA SEASKA...

Etorki, Philippe Oihanbururen dantzari taldea Europa guzian ezagutua da. Aspaldian isilik egon ondoan, hona non berriz muntatu digun bere taldea, beste itzuli haundi baten egiteko, European eta Ameriketara gaindi.

Itzuli hori hasi aitzin ordea, ipar Euskal Herrian, bospasei lekutan eman

du bere agerraldia, irabazien erdiak ikastolen alde utziz. Xede ona. Baina, gero ikusi beharko zer irabazi utzi duen horrelako itzuli batek, pentsatzen bada bereziki, agerraldi bakoitzeko publizitatea eta hogei eta hamar dantzariaren bazkari-afariak ikastoletaz arduratzen direnen gain zudela!

ANTZERKI, KANTU ETA SOINU

Azken aste hautan izan da antzerki, kantu eta soinu. Dantzaldi bat ere xarmanta, hau Itsasun, Maiatzaren bian, dantzari txiki egunaren ohoratze. Bostehunen bat dantzari bildu omen da, egun bat ederra lagun.

Egun berean, Baigorri, bostehunen bat so egileren aitzinean, herriko hogei eta hamar bat sekolarik beren artean, Daniel Landart eta Kristiana Etzaluzen laguntzarekin muntatu zuten «Etxe sartzea» eman dute, frango plantan. Laborarien egungo buruhausteak plazaratzen dituen antzerki bizi bizia dugu hori. Maiatz honen bederatzian, berriz eman dute Irisarrin, arrakasta berdinarekin.

Beste nonbait ere emateko omen dute. Biba baigorriar gazteak!

Duke Debrua deitu pastoralaldiz, maiatzaren bian eta bederatzian eman dute Garindainen. Lau oreneko agerraldi honek ere sekulako arrakasta bildu omen du. Garindaineko gazteriak egin duen lanaren fruitua. Aurtan hiru talde arizan dira Xiberoan dela maskarada edo pastoralen plazaratzen: Aitzaikoa, Garindainekoa eta Santa Grazikoa. Ez da beraz, ohitura zahar hori arras galtzeko bidean. Hobe segur!

Urtean behin eliza-kantariak ospatzen dute beren eguna. Hori 1969az geroztik. Lehenik Hazparraren eta gero aldi aldi, Ezpeletan, Ziburun, Ortzaizen, Itsasun, Lekornen eta Baigorri eratu dira egun horiek. Aurtengoa joan den igandean egin da Urrunan. Aitzineko urteetan bezala, eliza koralak elkarretaratu dira, goizean meza nagusiaren kantatzeko eta arratsaldean kantu festibalearen airosteko. Orotara bospasei ehun kantarik parte hartu dute eliza-kantuaren egun hortan.

ZABAL 18. HOR DUGU...

Zabal aldizkariaren 18. zenbakia eskuratzen ahal dugu. Aldia hontan ere ez du irakurgai eskarik. Azalean «Txillardegiren sozialismoa» dakar titulutzat. Hona aldia hontan ikertzen dituen beste gai nagusienak:

Ipar aldean argitaratzen diren kazeta aldizkarietaz bi gogoeta.

Alfabetatzea. Zendako zaintzen dugun nazio hizkuntza. Estudianteen lana. Euskarazko emankizunak frantses irratan. Kristau marxistak. Abangoardia faltsoak. Sikomotritizitatea. Ipar E. H.ko mugimenduak sozialismoari buruz. Aberri eguna, xuri, gorri eta beltza. Krisis ekonomikoak.

GEXAN LANTZIRI

arrasate

ZENBAIT KULTUR EKINTZA

Azken honetan gure herrian eratzten ari diren kultur ekintzak inoiz baino ugariagoak direla ezin uka. Talde guztiak jarri omen dira mugimenduan eta bakoitzak bere egitaraua aurkeztu digu. Aipatzeagatik, aste berdinean bi talde desberdinek antolatatu dituztenak bakarrik aipatuko ditugu.

Alde batetik, «Eroski»-k eraturako zikloa eta bestetik «Bizitegi arrasatear elkarte» (Asociación mondragonesa del hogar) delakoak eginikoa.

«Eroski»-k, lehendabiziz, Apirilaren 22, 27 eta 30ean jarri zituen hitzaldiak, baina hizlari batek ukan zuen ixtripu batengatik zikloak atzerapena sufritu zuen eta, azkenengoz, 27, 29 eta 30ean egin zen.

Besteak, 26, 27 eta 29an eratu ziren. Bat kenduz gero gainontzekoak egun berean, kasua eman da, ikastetxe eta ordu berdinean.

Eta hau, gure ustez, pena bat izan da bi antolaketetan gauza interesgarri asko esan eta ikusi delako. Baina...

«Eroski»-k eratu duen zikloa beste herri batzuetan ere eman da. Eta entzun dugunez, ez dakigu egia izanen den, Arrasateko hau azkena izan da, gobernadore jaunak baimena kendu baitu. Zerbait izanen da, guk atzerapen eman zen egunean, batzuei Donostiatic zetozeala entzun genien eta. Arrazoi honengatik edota gaiak garrantzitsak zirelako, ziklo honek eduki duen arrakasta ez dugu gure herrian inoiz ikusi, hiru egunetan aretoak bete baitziren. Gure lagun batek zioen bezala: «Hauxe baita berria!».

Lehen egunean, 27an, Juan Karlos Garaikoetxeak «Nafarroako Esperientzia»-z hitz egin zuen. Aurkezpen luze batean euskal probintzi honek duen sistima jakin erazi zuen. Erdaraz eta euskaraz ihardun zuen.

Bigarrenegun, «1876 urteko Foru deuseztapena»-ren gain mintzatu zen Jose Antonio Aiestaran. Erdaraz egin zuen hitzaldia.

Azkenengoz, 30an, Andoni Kaiero Uriak «Gaurko kondaira, kontzertu ekonomikoa, etorkizunerako itxaropena» gaia aztertu zuen. Euskaraz egin da eta, beharbada, hiruen artean interesgarriena, behintzat han entzun zenari, elkar hizketan, dagokionez.

«Bizitegi arrasatear elkarte»-k antolatutako duenak honela banatu ditu ekintzak: Apirilaren 26an, «Elebitza eta diglosia»-ren gaineko mahai borobila. Bertan parte hartu zutenak: Luis Haranburu-Altuna, Patri Urkizu eta Luis Mari Mujika. Nahiz eta gaia oso interesgarria eta hizlariak nortzu izan, oso jende gutti bildu zen entzutera. Mahai borobil hau, gehiena, euskaraz egin zen.

27an, goiko antzokian Garaikoetxeak zihardu bitartean, beheko liburutegian beste mahai borobil bat. Hau «Universidad vasca» gaiaz izanik. Mahaiaren Cisneros Pérez eta Navarro Loi-

di jaunak. Gaia erdaraz eta, entzuleei dagokionez, aurrekoan beste.

Ostegunean, hiru pelikula eman ziren. «Pelotari», «Arrantzale», eta «Nortasuna». Azken hau, atera berria dena, guztion baitetan gelditu zela uste dugu, irteerako eritziei bagagozkie.

Eta azkenengoz, ostiralean, jaialdi bat zenbait abeslarirekin: Xeberri, Jon Bergaretxe, Gontzal Mendibil, Edu Iriondo, Urko.

Hau da, beraz, laburzik, egun hoietan entzun eta ikusi ahal izan duguna. Gizona zati ezin daitekeelako ezinezko izan zaigu ekintza guztion lekuko izatea. Eta hau, askotan, penagarria da.

BATZU

—Dakigunez, Udal Etxeak «Arrasateko alde historikoaren gaineko plangintza berezia» (Plan Especial del Casco Historico de Mondragón) onhartu du. Lehen neurriaz, eraikitze baimenak, alde honi dagokionez, ez dira sei hilabetetan zehar emanen.

—Datorren udazkenean herriko zenbait lantegitan euskal ikastaroak antolatuko direla jakin erazi digute. «Euskarara sar hadi lantegietara» oihuaren aroa ote? Aurrean dadukagun lana izugarria dela bistan dago. Baina, bizitzaren edozein mailatan, bukaera lor dadin hasera beharrezkoa da. Eta guk bukaera nahi dugu.

—Ideia ona iruditu zaigu, Arrasateko Teknik Ikastegian egin zen aste kulturalaren antolatzaileek bidalitako oharra. Beren kezka eta lana urtean zehar eginik dela bagenekiela jakin ere ez bai kenuen azaldu. Dena dela, esanikoa baikortzat jo genuela azpimarratu nahi dugu.

—Gure herrian Z. A.-z ez dela 686 zenbaki arte, gaur beste hitzegin, argi dago. Aldizkaria ezagutzen ez zuen askok begirapen bat bota dio. Txarrena: zergaitia.

elgoibar

Foruen deuseztapenaren 100 urte buruan gaudela eta, Euskal Herriko Foruak eta Estatuto Vasco gai zirelarik, hitzaldi batzuk antolatuz gure herrian Apirilaren azken astean. Lehenengo hitzaldia eman zen, baina, bigarrena debekatua izan zen. Zergatik? Itxura denez, ez zaigu komeni Euskaldunoi, zer izan genuen eta zer eska dezakegun ezagutzea. Aste bukaeran jaialdia izan genuen, Gontzal Mendibil, Xeberri, Edu Iriondo, Txomin Mugika eta Koska taldea abeslari zirelarik. Zinema beterik. Gehiena gazte jendea, eta bertan sumatu genuen giroa berriz atsegingarria. Abeslariak giro hori sortzen jakin izan zuten.

Maiatzaren 9an San Pedro hauzoan, urtean zehar mendian ibili diren mendizaleei sariak banatuko dizkie, Morraiko elkarteak. Mendizaleen egun hau meza eta txistularien saioaz hasiko da, eta ondoren Elgoibarko Izarra dantza talde nagusiaren saioa. Esan beharrean aurkitzen gara, talde hau lehen aldiz agertuko dela jendearen aurrean. Ani-

matu eta txalotu ditzagun aurrera jarraitu dezaten.

ELGOIBARKO Gazteriak, udako etxe bat hartu du Nafarroan. Beren asmoa, herriko gazteak udako egun batzuk etxe hortan igaro ditzatela, eta hortarako izen-ematea irikita dago, gazteriaren lokalera azalduaz arratsaldeko 8etatik 9etara.

Bi txanda izango dira, bata Uztailearen 15etik 30era, eta, bestea, Abuztuaren 15etik 30era. Txanda bat euskaraz eta bestea erdaraz izango da.

azkoitia

Igandean, hilaren 25ean, gure herrian, trikitilari eguna ospatu zen eta, bide batez, azkoitiar trikitilari diren Malzeta anaiak omentzeko izan zen egun hau.

Hontarako bildu ziren, Euskal Herriak dituen trikitilari denak edo gehienak behintzat.

Goizean goiz hasita izan genuen gure kaleetan trikiti solnua ugari, alaitasunez beteaz denon bihotzak eta giro jator bat herri osoan sortuaz.

Kalejira egin ondoren, herri Meza izan zen 11 ½ etan. Ondoren, herriko plazan bakoitzak bere saioa eskeini zizun, eta ordubietan lagunarteko bazkaria izan zuten. Gero, arratsaldeko 5 ½ etan, antolatua zegoen bezala, herriko frontoian bildu ziren trikitilari guztiak eta bai jende ugari ere. Han izan zen eskuerautsi emankizuna, Malzeta anaiak, eta berak eskerrak eman nahiaz, trikiti saio bat eskaini zigiten.

Ondoren, eta egunari amaiera emateko, berriro agertu ziren trikitilariak herriko plazan eta horrela, erromeria alaitsu batez, bukatu zen egun hau.

pasai donibane

UDALETXEA FUEROEN ALDE

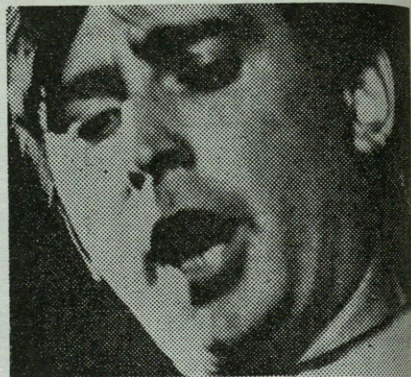
Gipuzkoako beste zenbait Ayuntamentuak bezala, Pasaiakoak ere, agiri bat bidali dio Juan Carlos Erregeri, garai batean bortxaz kendutako fueroak, berriro ere itzul diezazkigula erregutuaz.

Autonomia Estatuto eskema bat ere idatz dezala, aurretik gaurkotuaz, Lizarran 1931garren Ekainaren 31an, euskal Udaletxe gehienak onartutakoaren antzekoa.

Lizarrako Estatutoa, zuk ondo dakizunez irakurle, goian aipatzen dugun urtean onartua izan zen, Euskal Herriko Udaletxe ordezkarik multzo baten aurrean.

Dena dela, herriari begira, konbeni litzaiguke hitzaldi batzuk antolatzea, herri xeheak jakin dezagun zer diren fueroak, Autonomia Estatutoa eta abar. Ei bada, euskal kuturaren alde ari diren Elkarteak salatzen diren eta gai hauek entzuteko zoria izaten dugun.

Raimon-en hitzak, doinurik gabe oraingoz, Hego Euskal Herrian

«Hitzek dute garrantzi gutien. Elkar ulertzeko behar dira, orde. Eta 62-63 urteetan Katalunyan ematen hasi zen fenomeno berri bati, nolabait deitu behar eta, kritikoek «nova canço» deitu zioten».

—Fenomenoari berari buruz, zer?

—Kontsumogailu huts zen kantugintzaren frentez frentez, beste kantugintza bat altxa zela. Joera eta helburu nagusi batekin: egoera anormala aurkitzen zen —eta den— hizkuntza dintasun mailara altxa, kantugintzaren bidez. Hori lortu nahi zuen kantari talde bat sortu zen, orduan.

—Hitz bitara bilduaz, konta ahal diezagukezu bere historia?

—Aski konplejoa da. Ez da gauza bat bakarrik gertatu. Guztien gainetik bat azpimarratu behar da, dena dela: Katalunyan, nola Pais Valencian, nola Illesen Katalunieraz hitzegiten zuen jendeak «bere» kantugintza bat nahi zuela.

—Tradizioz, gutienez, Orfeoia bazenituen...

—Hori bai, baina Ameriketako beltzek edo Frantziak berak bazuten beste gisa batetako kantugintza bat, eta honi esker, orfeoia ematen ez ziguten bezalako hizkuntza musikalki ere. Eta hori lortu nahiz hasi zen, esate batez, ELS SETZE JUTGES (hamasei juezak) taldea. Giza-profesiodun jende batek eratu zuen talde hori: bertan, idazle, legegizon, psikoanalista etabarrik aurki zitekeen.

—Zuk aipatu duzun Frantziako kantugintzaren hunkia nabari zitzairen...

—Bai, eta ez nolanahiko hunkia, gainera: George Brassens, Guy Beart, Barbara bera... Hauen gisa, literatur dintasun bat zezan, kantugintza bat egin nahi izan zen.

—Dintasun honetaz gain, zerbait esan nahia...

—Beti. Esan beharra ere. Zerbait esatera ateratzen ziren plazara. Gizarte klase batekoak ziren, eta gizarte maila hortatik hitzegiten zuten, maila edo klase horrek agintzen zienaren arabera.

—Zu, dena dela, ez zara izan inoiz ELS SETZE JUTGES taldekoa?

—Ez. Ni ordurako kantatzen hasia nintzen neure jaioterri Valentzi aldean. Neure gisa. 62 urtea izango zen, haiek eta nik elkarrekin topo egin genueneko, baina, zuk diozun bezala, ez naiz inoiz taldekoa izan. Aritu ere, beste era batera aritu izan naiz ni, neure aldetik.

Joera konkretu guztien gainetik esan behar da, baina, behin eta berriro, «nova canço»-ren sorrera jendeak sentitzen zuen beharrari eta zedukun gogoari zor zaiola. Hau garbi! Guk, guztiok, gehienez ere, behar hoiei erantzutearena egiten genuen.

—Katalunieraz hitzegiten zuen Katalunya Herrialdeetako jendeari zor bazaio ere «nova canço»-ren sortze eta indartzea, ezingo dugu, ezta, ahantzi guzti honetan Barcelona hiriak berak duen zerikusi garrantzitsua.

—Gure egunotan kultur mugimendua, onerako edo txarrerako hiri handitan ematen denari zor zaskio. Barcelona hiri handietakoa da, nork zalan-tzan jarri. Eta gure kasu zehatzari lotuaz, esan beharra dago berak betetzen zituela gure kantugintza posible-tzen zuten kondizio edo baldintzak la dirudi.

—Krisiarik izan bazen, gairiditua dago, halere.

—Bai, asko aberastu da gure kantagintza. Egun, kataluniar musika progresiba ere egiten da. Kataluniarra guztiz, mila eta bat influentzi baditu ere. Eta musika arina deitua bera katalunieraz egin nahi duenik ere ez da falta. Gurea ere, berriz, hemen doa. Nik esango nuke, posibilitate guztiak landu nahi direla, uxa ezinezko baldintza bati lotuaz beti: dadila kataluniarra.

—Zuk, dena dela, krisia guztien gainetik eta gorabehera guztien azpitik beti eta edonon katalunieraz kanta izan duzu, hutsegite bakarrik gabe.

—Niretzat argi eta garbi dago. Beti egon da. Eta baldin eta gure egoera hain anormala ez balitz, hemen ez legoke, ez zertaz harriturik, ez hauzirik,

ez zer esplikatuturik. Kataluniera da nere hizkuntza, hori edoski dut, hor sentitzen naiz espresatua. Hemen ez da besterik. Gizon guztiak bezala gizatalde baten bidez txertatzen naiz gizadian, eta nere gizatalde hau Katalunya da. Frantsesa frantsesez espresatzen bada, eta txinarra txineraz, ni neure kataluniar kulturaren bidez txertatzen naiz mundu honetan. Hau holakoxe ximplea da.

Eta hau honela izanik, bidean topo egin ditudan eragozpenak ez dira nere bide hau utziarazteko aski izan. Ez naiz errazegi besoa okertzen zaienetakoa. Neurekin eta neure gizataldearekin zintzo eta leial jokatuaz gero, ez dut beste kezkarik.

—Galdera nahasi bat onariezazu: zure jokabide eta postura hau merio, ez ote zaizu zuri —eta zure antzera beste batzuri— kantari huts bati ez «zegozkion» zenbait funtzio betetzea gertatu?

—Kantuaren bidez hainbat eta hainbat jende errepresentatua senti dela, esan nahi zenuke, erantzun masibo bat jaso dugula...

—Bai, hori da.

—Entretenimendu hutserako edo dantzarako bakarrik ziren kantak entzutera ohituegiak gu egonak, ez du esan nahi hori beste tradizioz ere duenik kantagintzak. Bada Mendebaldeko kulturaren besterik ere: Erdi Arko trobadoreek, edo, atzerago joaz, Greziako rapsodek (hauen artean Homerok bera) italiarrek CANTACRONA deitzen duten hori egiten zuten, hots, momentuko eta gizarte bizitzako bibentzien kronikari izaten ziren. Eta hori bera da guk egiten duguna. Masi-botasuna, bestalde, teknikak ekarri du. Horri esker, posible zaigu hamar, hamabost eta ehun mila pertsonen aurrean kantatzea. Teknikari esker, horrela, jende sail handien bibentzien kronikari bihurtu gitezke, beraien auro: diskaetxeak bertan ziren, eta internazionalki oihartzun bat jasotzen zuten egunkariak, eta Espainiko Estatuaren zabalero guztian banatzen ziren hargazkidun aldizkariak, irratia eta... denetik. Francesc Pi de la Se-

rraren kantahitz guztiak dakartzan liburu bati egin berri diodan sarreraren kontatzen saiatzen naizen bezala, Barcelonari zor zaio neurri handi batetan «nova canço»k hastapenetan uste ez bezalako lorpenetara iritxi izana.

—Sortzea, indartzea... ez da tartean gora eta behearik falta izan. Eta gorabehera hoietan galdu den jendea? Etsituak, utziak?

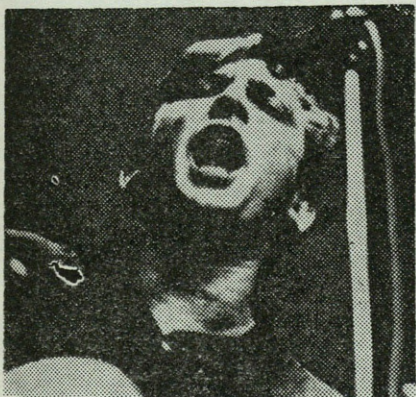
—Bai, 15 urteetan ez da gorabeherarik falta izan. Hasi ginen guztiok ez dugu jarraitzen, bistan da.

—Zergatik?

—Arrazoin bat baino gehiago eman beharko litzateke. Beste ezeren aurretik zera esan behar da, ordea: bidea ez dela errazegia izan. Ez dugu inondik inolako subentziorik jaso. Badabil hor bazterretan Katalunyak burgesiak lagundu digunaren ipuina. Mitologia hutsa da, faltsoa, alde guztitatik. Laguntza bakarra gure jaialdietara etorri den jendeak sarrerakoan ordaindua izan dugu, ez deus besterik. Neurri gertatu zait, eragozpenak medio, nere herrialdean kanta ezina, eta, orduan, ospa egin behar izan dut mugaz kanpo, biziko banaiz...

—Denak ez dute, bainan, jarraitu. Eta hori?

—Arrazoin bat baino gehiago, esan dizut. Batzuentzat kantugintzaren motorra martxan jartzea izan zen egin-kizun eta egin nahi bakarria. Hori egi-

nik, utzi egin zuten langintza hau. ELS SETZE JUTGES-koak, adibidez. Talde lana egindakotzat jo zuten eta banatu egin ziren. Orduko zenbaitek, ez da ahantzi behar, bestalde, egun 50 urte badituela.

—Eta erdaraz, hobe, gaztelaniaz kantatzera pasa direnak?

—Hori besterik da. Oihartzun, edo diru gehiago, irabazi nahirik beren kantugintzaren bidetik, era horretako jokabideak hartu zituzten batzuek. Bi izen jartzeagatik: Joan Manuel Serrat eta Gillermina Motta. Hala jokatzek, bestaldek, ez da ahantzi behar, erraztasun handiak zekarzkie, sarri, kantariari. Irrati, telebista etabarretako ateak kolpetik, parez pare, irekiak aurkitzen zituen batek. Neurri ere horrelako proposamenik ez zait falta izan.

—Gertakizun hoiengatik izan zen, ez?, «nova canço»ren krisiaz hitzegtien hasi zela...

—67-68 urte inguruan izan zen hori. Eta krisiaz hitzegin zen, bai. Geroztik, garai haietan harturiko jokaeraz damurikorik ez da falta izan. Behintzat, berriro ere, jokabidez aldatu dute. Harrean. Jendeak gogozko du kantatua izana. Eta hau tradizio zaharretik datorkiguna da, ez bart gauekoa. Beraz ez gara gure «funtzio»tatik irteten, nik uste.

—Zutaz idatzi da, ba, «nova canço»ko kantari politikoen zarea.

—Ez dut uste holakorik. Politika hitza «polis» hitzaren zentzura ekartzen ez dugun hainbatean, behintzat. Orduan bai. «Polis»a jende anitzek elkarren problemak bizi dituneko bizilekua litzateke. Eta nik problema hoiek kantatzen ditut, hori bai.

—Esan nahi duzu, ez duzula programa politikorik musikatzen eta kantatzen.

—Horixe. Eta ez dut esango hori inork egin ezin dezakeenik, eta ongi egin ere. Bakarrik, nik ez dudala neure burua holakoetan ikusten. Ausias March kantatu dut, beraz XV-garren mendeko zenbait poema, Espriuren poesiaren alderdi politikoenari musika jarri izan diot, eta neure hitzak ere kantatzen ditut. Beti, eta denak, barreneko galbahetik pasa ondoren. Nere barreneko bibentziak, aldi berean, kolektibo izatea, hori besterik da. Eta zentzu horretan izango nintzateke politiko, lehen esan dizudan «polis» hitza sustrai zuzen bezala harturik.

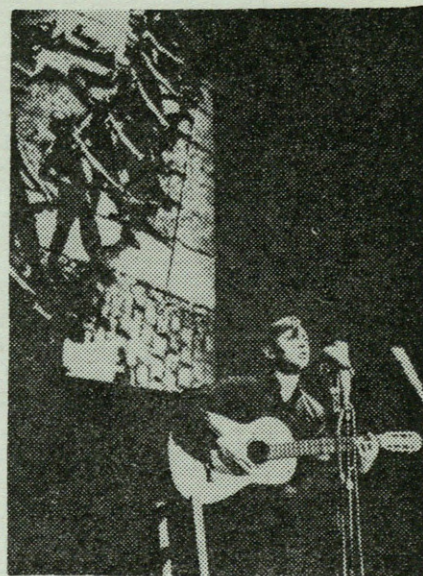
Orain, politizazio arazo honetan beste zerbait ere esan nahi nizuke: nik —eta beste edozeinek berdin— baldin eta kantatu nahi dudanean Probintziako Gobernadore Zibilar baimena eskatu behar badiote —eta hau ez Frantzian, ez Ingalaterran, ez Estatu Batuetan gertatzen da—, orduan bai kantugintza politizatzen dugula. Ez, ordea, ni naizen kantariak, baimen emaleak baizik. Gobernadore zibila ez bada, izan ere, kargu politikoa, orduan esango didazu zer den politikoa.

—Argi dago, itxuenarentzat ere, esan ohi denez. Beste bide batetik jo nahi nuke orain. «Nova canço»k, idatzi da, zerikusi handia izan du bai Euskal kantu berrian bai galiziarren artean sortu zen mugimenduan. Zure iritzia?

—Beno, hemen garrantzizkoena zera da: gure kantugintzaren helburuetan guztiz bat zetozela, hots helburu berdinak zituztela, Espainiako Estatu barruko beste minoria nazionaletakoak.

—Honek kidetasuna, edo bidekidetasuna adierazten du...

—Horretan oinarriturik-edo, harreman direktoak izan ditugu gure artean. Ni neu EZ DOK AMAIRUkoen laguna naiz 65-66 urte ingurutik. 67-an kanta-

tzera etorri nintzen Euskal Herria: Donostian eta Deusutuko Unibersitatean, behintzat, eman nituen jaialdiak. Eta debekurik gerta izan ez balitz, honezker beste zenbait tokitan ere kantatua nintzen. Beraz, euskal kantariekin izaniko harremanak hertsia direla, esango nuke nik.

—Aurrera segi aurretik, Raimon. Euskal Herrian kantatzen izan zineneko haren ondoren, kantaren bat edo beste ere eskaini zenion Euskal Herriari.

—Bi, bai. Zer nahi duzu? Euskal Herrian gertatzen direnekin oso bat sentitzen naiz. Euskal Herria ikusten dut bere pertsonalitate zehatz eta irmoaren afirmazio-prozesuan eta neure-neure bezala sentitzen dut. Bihotza hunkitzen didan zerbait dela, esango nizuke. Orduan, ba, bi kanta atera zaizkit. Euskal Herria kanta hoietan abiatu da. Ez da nik programazio baten arabera jotzen dudala, hala senti izana baizik. Beste zenbait erresumatan ere egon naiz eta atsegin gerta zaizkit, bainan, horixe, ez zait kantarik atera. Bihotz aldetikako zerbait da, erasotzen nauena, eta beti eraso nauena gainera.

—Gatozen lehengo arira: eta galiziarrekin gertatua?

—Hori nahiko desberdin gerta da, nik uste. Arrazoin bategatik: beranduago ekin ziotelako. Nik esango nuke, hori kausa, zailtasun handiagoei topo egin diotela kantugintzan, guk baino. Guk, nolabait, oharkabean harropa genituen kataluniar kanta bat izan zedinean interes izpirik ere ez zutenak. Ohartu zireneko izen bat baguenen, ezagunak ginen guti ala gehiago, gure diskoak kaleratuak zeuden, internazionalki ere gure entzute-txoa bederik lortua genuen. Nik neuk, kontu izan. 65-ean Lovainan kantatu nuela eta 66an Parisko Olimpian. Hau honela, ez zen posible kataluniar kan-

Federazioak Loiolan

lazko lehiaketa gogoan dute oraindik askok eta askok. **Idatz eta margo lehiaketa** hartan haur askok hartu zuen parte.

Aurten maiatzaren 23an izango da ikastoletako haur eta gaztetxoentzat **idatz eta marrazki lehiaketa**, Loiolan.

Euskaltzaindiko 6 ordezkari, Irakasle Elkarteko hiruk, Ikastolen Federaziotik hiruk eta Idazle Elkarteko beste hiruk osatuko dute idatz lehiaketako epai-mahaia.

Marrazki lehiaketarako, berriz, Zumeta, Elizegi eta abar izango dira mahaiak.

Hamabostaldia Zumaian

MAIATZAK 15-27

HILAK 15, LARUNBATA.

BERTSOLARIEN JAIALDIA.

Igarzabal
Amuriza
Mendizabal
Lopategi
Agirre
Murua

Ordua: gaueko 10etan.

Tokia: Maria eta Jose Kolejoan.

HILAK 16, IGANDEA.

UMEEN EGUNA.

Goizeko 9etan.

Zumaiaiko Txistulari eta Buruhandien kalejira.

Goizeko 10etan.

Itzurungo hondartzan «Atletismoa» 14 urte bitarteko umeentzat.

Ordu berean «Marrazkien» agerpen bat egingo da; gaia libre da, eta parte hartu nahi duzen guztiok azaldu «Amaia Enparantzara».

EGUERDIKO 12,30etan.

ANTZERKIA. Ikastolako umeek eginga izanen da.

Gaia: BURUNTZA AZPIAN. Lourdes Iriondok idatzia.

Tokia: Aita Mari Aretoan.

Arratsaldeko 3,30etan.

Goizean bezala «Atletismoa».

Arratsaldeko 5,30etan.

Herriko umeek, estampa batzuk azalduko dituzte; eta gero DANBORRADA.

Arratsaldeko 7etan.

Gaztetxoek abestiak, beheko Plazan.

HILAK 17, ASTELEHENA.

Mahai inguru bat egingo da.

Gaia: EUSKAL KAZETARITZA. (Anaitasuna, Zeruko Argia eta Herria).

Hizlariak: Atxaga, Torrealdai, Emile Larre.

Ordua: Gaueko 9etan.

Tokia: Dotrinako Aretoan.

HILAK 18, ASTEARTEA.

HITZALDIA.

Gaia: KUTSADURA ETA DEBAKO

ZENTRAL NUKLEARRA.

Hizlaria: Juan Jose Gabiña.

Ordua: Gaueko 9etan.

Tokia: Dotrinako Aretoan.

HILAK 19, ASTEAZKENA.

FILMA.

Gaia: EL EJERCITO DE LAS SOMBRAS.

1969 an egindako filma, zuzendari:

Jean Pierre Melville.

Ordua: Gaueko 9etan.

Tokia: Aita Mari aretoan.

Zumaiaiko Zine-forun taldeak zuzendua.

HILAK 20, OSTEGUNA.

Gaia: EUSKAL UNIBERTSITATEA.

Hizlaria: Paulo Agirrezabaltegi.

Ordua: Gaueko 9etan.

Tokia: Dotrinako Aretoan.

HILAK 21, OSTIRALA.

ANTZERKIA. «HIL BIZIAK».

Daniel Landartek idatzia.

Debako «Centro de jóvenes». Taldeak eginga.

Ordua: Gaueko 10etan.

Tokia: Maria eta Jose Kolejoan.

HILAK 22, LARUNBATA.

BERBENA. Ikastolaren alde.

Ordua: gaueko 10,30etan.

Tokia: Odieta Pelota lekuan.

HILAK 23, IGANDEA.

Arratsaldeko 7etan.

Erromeria, trikitixarekin.

HILAK 25, ASTEARTEA.

HITZALDIA.

Gaia: IPAR EUSKAL HERRIA.

Hizlaria: Gexan Lantzi.

Ordua: gaueko 9etan.

Tokia: dotrinako Aretoan.

HILAK 26, ASTEAZKENA

JAIALDIA.

Pantxoia eta Peio

Gonzal Mendibil

Xeberri

lokin lasa

Ander Dualde

Ordua: Gaueko 10etan.

Tokia: Maria eta Jose Kolejoan.

HILAK 27, OSTEGUNA.

GAZTEEN EGUNA.

Eta bukaera emateko Dantza saioa OROITZAK taldearekin; arratsaldeko 6etan.

OHARRA: Disko eta Liburuen azoka izango da egun guztietan.

Hitzaldiak Tolosan

Maiatzean hasi eta ekainean buka-tuaz, euskal herriko kondairaz ikastaldi bat antolatuta du Tolosako Oargik. Maiatzak 11 «Geografia-Historia»

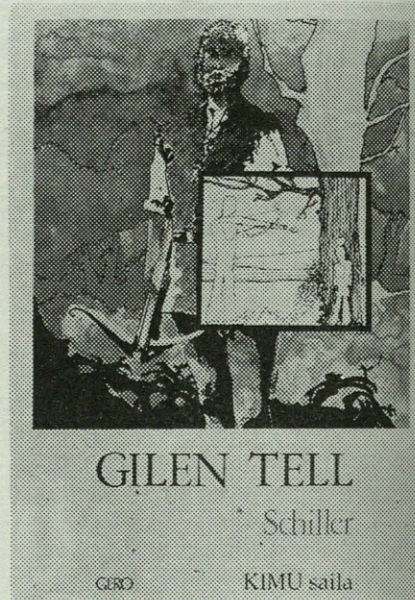
Jose Luis Lizundia

» 14 «Prehistoria»

Juan San Martin

- » 18 «Romanizazioa»
Joxeba Intxausti
- » 21 «Ahaide zaharrak»
Iñaki Arozena
- » 25 «Matxinadak»
Jesus M.ª Arrieta
- » 28 «Azkoitiako Zalduntxoak»
Federico Zabala
- Ekainak 1 «Karlidadak»
Carlos Caballero
- » 4 «Fueroak Euskal Herrian»
Idoia Estornes
- » 7 «Abertzaletasunaren sorrera»
Joxe A. Ayestaran

Hitzaldi hauek Oargi azpiko aretoan emango dira gaueko 8etan hasita.

Gilen Tell

Schiller idazleak idatzitako Gilen Tell liburu famatua eman digu Jaxinto Fdez. Setienek euskaraturik. Txukun euskaratu ere.

GERO taldeak Kimu sailean argitaratu eman ohi dituen liburu hoietakoa dugu. Gaztetxoei begira moldatu ohi ditu KIMU sailekoak. Gilen Tell ere gaztetxoei begira idatzirik da.

Mendi tartearen izkutatutako herri ttiki baten kondaira da Gilen Tell. Amai-ka erasoaldi eta enbata txar ezagutu zuen Herri ttiki honek. Baina hango abertzale gogor eta saiatuei esker lortu zuen askatasuna eta bere buruaren jabe izatea.

Suizaren historiarekin nahasten da Tell-en historia.

Ehiztari gisa agertzen zaigu Tell. Eta herri baten borroka nabarmentzen digute berorren gertaerek. Lurralde eta aberri ttikien eredu bihurtzen du Suiza.

GILEN TELL — GERO-KIMU — JAXINTO FDEZ. SETIEN.

Udako bi ikastaro

Iazko udan bi ikastaro berezi antolatatu ziren: bata Donostian, eta bestea Lazkaon. Moja edo serorentzat antolatatu ziren. Aurten ere berdin izango dira.

—oOo—

I

Donostian, «Corazón de María» ikastetxean, abuztuaren 16tik 28ra.

Goizean 9,30etatik 1,30ra arte.

Arratsaldean 4etatik 6rak arte.

Euskaraz hitzeginarren landu ez duten serorentzat da, batipat.

Gramatika: morfologia, deklinabidea, aditza,

Euskal Literatura,

Euskal kondaira eta abar emango dira.

Bi maila emango dira:

Matrikula: 1.500 pezta.

Abuztuaren lehenengo eguna baino lehen eman behar da izena. Idatz edo dei hona: Udako Euskal Ikastaroa. Colegio Corazón de María - Avda. Navarra - Donostia - Telf. 41 27 58.

—oOo—

II

Lazkaon beneditarretan uztaileen 12tik 30era arte.

Goizean, 9-12,30

Arratsaldean, 3,30-7,30

Euskara hitzegiten ikasi nahi dutenentzat: **euskalduntzen** lehen maila.

Euskara jakin arren, landu gabe dutenentzat: **alfabetatzen** lehen maila.

Gramatika: ortografia, morfologia, deklinabidea, aditza,

Euskal literatura,

Euskal kondaira eta abar emango dira.

Matrikula: 1.500 pezta.

Idatz edo dei lehen bait lehen hona:

Dionisio Amundarain - Beneditarrak - Lazkao - Telf. 88 01 70.

Berri on bai

Deustuko Unibertsitateak ukatu egin zion E.U.T.G.ri historiako azken bi urteak emateko baimena.

Baina hobeto pentsarazi zaio zuzendaritzari eta E.U.T.G.-koen arrazoietara makurtu da.

Historiako karrera egiteko aukera izango da, beraz, E.U.T.G.n. Halere!

Mendizaleen astea Azkoitian

Maiatzaren 16tik 23ra.

Anaitasuna mendizale batzordeak, egitarau hau antolatu du:

16-Igandea.

MENDIZALE ZAHARREI OMENALDIA

12tan Hildako mendizaleen alde, Meza Santua, Martirietako elizan. 1tetan Bertsolari eta trikitilarien ihardunaldia.

2tan Lagun arteko bazkaria (Martirietako ostatuan).

17-Astelehena.

MENDI ETA HIBAIEI BURUZKO MAHAI INGURUA

Mahai ingurukoak: Antxon Bandrés, Juan M.º Errasti eta Patxi Iriondo.

Ordua: Iluntzeko 8,30etan (Jausorron).

18-Asteartea.

LEHEN EUSKAL HERRIARI BURUZKO HITZALDI ETA DIAPOSITIBEN ERAKUSKETA

Hizlaria: Benantxio Otaegi.

Ordua: Iluntzeko 8,30 tan (Jausorron).

19-Asteazkena.

AKONKAGUAKO FILMA

Zuzendariak: Rosen eta Lorente.

Ordua: Iluntzeko 8,30etan Bazartxo zineman.

20-Osteguna.

MENDIAN BEHARREZKO SENDAGINTZARI BURUZKO HITZALDIA

Hizlaria: Lorente.

Ordua: Iluntzeko 8,30 tan (Jausorron).

21-Ostirala.

«TXIMISTEKOEK» EVERESTERA EGINDAKO IBILALDIKO DIAPOSITIBEN ERAKUSKETA

Zuzendaria: Uriarte.

Ordua: Iluntzeko 8,30 tan Bazartxo zineman.

22-Larunbata.

EIBARKO «KEZKA» DANTZA TALDEAREN SAIOA

Ordua: Gaueko 10 tan, Herriko Pelota Lekuan.

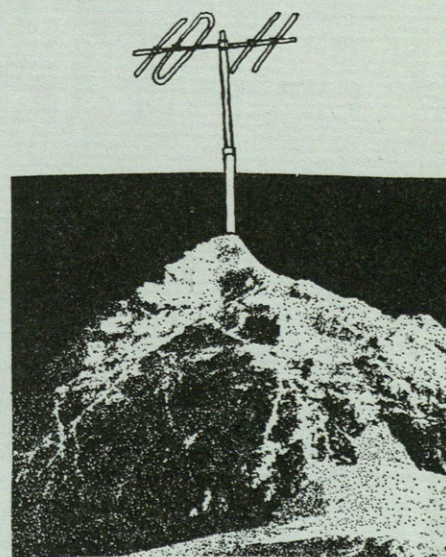
23-Igandea.

ZAZPI GURUTZEKO IBILALDIA

Irteera: Goizeko 4 tan.

Arratsaldeko 6 tan: Ibilaldi honetako oroigarri banaketa Jausoro aretoan.

Iluntzeko 8 tan, Herriko Pelota Lekuan: Berbenaldia EGAN taldearekin.

**TXIMIST,
EVEREST**

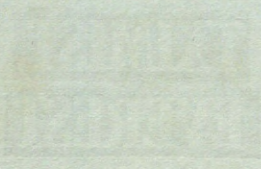

Born on 1911

Middleton

ated

Ashton

1932 - PLAENTXIAKO BATZOKI BERRIA

1932 - ABENDA ETXEA

1976 - PLAENTXIAKO IKASTOLA
aurrekaldea berritzen

1976 - IKASTOLAREN ATZEKALDEA
erreka gainean pelota-lekua

soraluce

ERREMINTA — MAKINA KOOPERATIBA

APARTADO— 37 TELF. 761440- 41 - 42 - 43

Herriarekin. Herriarentzat.

Caja Laboral.

**CAJA LABORAL POPULAR
LAN KIDE AURREZKIA**